

KÜLDETÉSÜNK

Mi a vallásos rendszer, és hogyan viszonyuljunk hozzá?

Írta: Gene Edwards

Fordította: Kéry Zsuzsanna (<https://hitunkcelja.wordpress.com>)

Az alábbi üzenet az akkor még alig kétéves Isla Vista-i gyülekezet férfialkalmain hangzott el. Témája pedig az volt, hogy mi is a mi

Küldetésünk.

A gyülekezet és mi, emberek is különféle kríziseken megyünk át. Teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy ezek a válságok elkerülhetetlenek keresztény életünkben. Ezek a gyülekezeten belül, szűkebb vagy tágabb körben, különböző szolgáló testvérek, illetve gyülekezetek között ütik föl fejüket. Tekintve, hogy az ilyesmi bizonyosan bekövetkezik, felmerül a kérdés, mi legyen a mi hozzáállásunk, hogyan viselkedjünk a sötétség óráiban. Arra jutottunk, hogy ha csak lehet, állítsuk magasabbra a mércét, és viselkedjünk e szerint a zavaros időkben, mert a múlt sajnos ennek kudarcától hemzseg.

Pál azt mondja a 2Korinthus 11-ben, hogy más veszélyek elé is nézünk. Többet is felsorol, de három minket is érint: veszélyben a zsidók között, veszélyben a pogányok között és veszélyben az áltestvérek között.

Ebben a könyvecskében az első kettővel foglalkozunk, majd hozzáteszünk még egy „veszélyt”, egy olyat, amilyennel még Pál sem találkozott! *Utána pedig megvizsgáljuk a legnagyobb veszedelmet, amellyel az apostolnak szembe kellett néznie... ami az áltestvéreket jelenti.*

Most azonban lássuk „a zsidókat” és „a pogányokat”, és hogy ma ezek kiket jelképeznek. Meg kell vizsgálnunk ezt a két csoportot, mert amilyen biztosan Pál találkozott velük, úgy mi sem kerülhetjük el őket. Tartsuk végig szem előtt, hogy miközben ezeket az ősidők óta tartó ellentéteket vizsgáljuk, nekünk azt kell megtalálnunk, hogy mi is a *mi* küldetésünk.

Bevezetés

Kapcsolatunk másokkal

„Veszélyben népem körében, veszélyben a pogányok között (...), veszélyben az áltestvérek között.”

Pál élete talán mindenki másénál jobban bővülködött kalandokban és veszélyekben. Mivel az Úr népének szolgált, szinte az összes helyzettel találkozott, amellyel csak szembesülhetünk. A veszélyek

között látjuk felsorolva „a zsidókat” és „a pogányokat”, akik különböző alkalmakkor az életére törtek. Mi is találkozni fogunk „zsidókkal” és „pogányokkal”, hiába telt el azóta két évezred. A helyzet ugyan megváltozott; most nem küldenek ki senkit Jeruzsálemből vagy a zsinagógákból az üldözésünkre, és nem létezik már a pogány Római Birodalom sem, amely hadat viselne ellenünk. Elvieket tekintve azonban ez a kettő ma is létezik a világban. Mindig létezett, és amíg az Úr el nem jön, létezni is fog. Vizsgáljuk meg Pál „zsidóit” és „pogányait”, és meg fogjuk látni, kik képviselik ezt a két csoportot napjainkban. Azzal, amivel Pálnak kellett szembenéznie, mi nem fogunk találkozni. De *annak megfelelő* helyzettel *kétségtől* találkozni fogunk. Amikor pedig ez megtörténik, be kell teljesítenünk küldetésünket.

„A *pogányok*” Pál számára a Római Birodalmat jelentette; ezen belül is a vele szembeszegülő helyi városvezetést. Amikor pedig „a *zsidókat*” említi, természetesen *nem* az összes zsidót érti alatta. Hiszen Pál maga is zsidó volt – miként a keresztények kilencven százaléka is, amikor ezeket a sorokat írta. „Zsidók” alatt tehát sokkal inkább a zsidó vallási vezetőket értette. Ha tetszik, a vallásos rendszer akkori vezetőire utalt. Az „*áldtestvérek*” pedig olyan keresztények, akik zsidók is voltak (vagy inkább zsidók, akik keresztények is voltak), és akik azért gyűlölték Pált, mert felforgatta a zsidó hagyományokat. Különböző időpontokban, de mindhárom csoportnak sikerült Pállal kishíján végeznie.

Ehhez a felsoroláshoz azonban egy további is hozzátehetünk. Milliós szám vesznek minket körül, Pál mégsem találkozott eggyel sem. Kikről beszélek? A vallási szervezetek buzgó keresztényeiről. Magunknak kell rájönnünk, hogyan viszonyuljunk a hitüket vallási szervezetekben gyakorló keresztényekhez, akiknek elképzelésük sincs arról, mit jelent valójában a gyülekezeti élet. Ilyen emberekkel Pál egyáltalán nem találkozott. Akkoriban nem voltak vallási szervezetek – legalábbis olyanok nem, amelyek a „keresztény” nevet viselték volna.

1. fejezet

Az első veszély: A vallásos rendszer

Nézzük meg most figyelmesen, mit értett Pál az alatt, hogy „veszélyben a zsidók között”. Kik voltak „a zsidók”? Milyen veszélyt jelentettek Pálra? Már a statisztika is félelmetes. Pál rengeteget szenvedett a zsidóktól – vagyis kora vallási rendszerének képviselőitől.

Mit tett a vallásos rendszer Pállal

Lássuk csak, Pál milyen válsághelyzetekbe került élete során a zsidó vallási vezetők miatt. Szép hosszú lista!

1. A kezdeti évek

(1) Megtérése után rögtön megpróbálta hirdetni az Igét a damaszkuszi zsinagógában. A vallási vezetők hevesen ellenkeztek – nemcsak vele, hanem kereszténységével és üzenetével is. Szinte bizonyos, hogy ekkor kapta az első harminckilenc botütést. Ha csakugyan így volt, nem kis megpróbáltatást jelenthetett neki friss keresztényként az efféle üdvözlés.

(2) Amikor néhány évvel később visszatért Damaszkuszba, a zsidók a városvezetéssel (a pogányokkal) szövetkezve igyekeztek Pált eltenni láb alól. A tanítványok végül egy kosárba rejtve menekítették ki a városból.

(3) Jeruzsálemben futott, de két hét után onnan is tovább kellett állnia, mert a vallásos zsidók cselszövésével próbálták végezni vele.

2. Pál első utazása

Pál *legelső útján* négy gyülekezet jött létre. A zsidó vallási vezetők *három* városban szegültek ellene:

(1) *A piszidiai Antióchiában*. Felbujtották a város vezetőit, férfiakat és asszonyokat, akik végül elűzték Pált.

(2) *Ikóniumban*. A pogányokkal karöltve akarták volna Pált megkövezni.

(3) *Lisztrában*. Antióchiából és Ikóniumból is eljöttek, csak azért, hogy a város lakosságát Pál ellen hangolják. Ennek következtében Pált kishíján halálra követték.

3. Pál második utazása

Pál *második útján* négy további gyülekezet jött létre. A vallásos zsidók ezúttal is három városban szegültek ellene:

(1) *Thesszalonikában*. Felbolygatták a lakosságot, a vezetőket pedig Pál ellen hangolták. Erre hivatalosan is kitiltották a városból.

(2) *Béreában*. Thesszalonikából Béreába követték Pált, ott is feltűzték a sokaságot ellene, ezért ismét menekülnie kellett.

(3) *Korinthusban*. Itt kétszer került sor konfliktusra a zsidókkal, egyszer, amikor megérkezett, és tizennyolc hónappal később, amikor egy emberként támadtak rá, hogy elűzzék a városból.

4. Pál harmadik utazása

Harmadik útján Pál csak egy új városba látogatott el. Egy pillanatra megállunk, hogy megnézzük, mit is követek el itt a zsidó vallási vezetők Pál ellen. Azért szeretnék e helyütt tovább időzni, mert itt, Efezusban történt, hogy Pál a vele szembeszegülőkkel kapcsolatos hozzáállásában még magasabb szintre lépett.

Eloolvastuk, mi mindent szenvedett Pál honfitársai kezétől onnantól fogva, hogy kereszténnyé lett, egészen a harmadik utazása végéig¹. Immár készen állunk, hogy föltegyük a kérdést: Miként viszonyult Pál ezekhez az emberekhez? Miként viszonyult Pál a vallásos rendszerhez, amely ilyen kegyetlenül bánt vele?

Efezus története

Térjünk vissza Pál harmadik útjának végéhez! Efezusban időzik, de már készül Korinthusba, onnan pedig reményei szerint Jeruzsálem az úti cél – legalábbis megpróbál elmenni oda. Pillanatnyilag azonban a városból sem tud kijutni. Háta a falnak vetve, szeme az ajtóra szegeződik. A környéken ugyanis hajtóvadászat folyik utána – a vallásos zsidók keresik, akik azonnal megölik, ha lehetőségük adódik rá. (Később még hallani fogunk róluk.)

Az előállt új helyzet – a gyilkossági kísérlet – nem más, mint a honfitársaitól elszenvedett közel húszévnyi üldözés tetőpontja. Igyekezetük mára teljesen nyílt, szervezett hajtóvadászáttá fajult. Mintha az egész város kémekkel, őrszemekkel, titkos jelekkel és összeesküvéssel lenne tele. Mintha fegyveres invázió hatolt volna be Kis-Ázsiába. És mindenki egyazon oknál fogva van ott: hogy Pállal végezzen.

¹Tegyük hozzá az öt botozást, amit a zsidóktól kapott. Itt azért nem soroltuk föl, mert nem tudjuk, mikor történtek.

Ezt kapta tehát Pál a vallásos zsidóktól a harmadik utazásán! Tegyük csak oda az előbb felsorolt hosszú lista végére. Mit szólnánk mi ehhez? Hogyan viszonyulnánk hozzájuk? Azután, hogy húsz éven át így bántak velünk, mi lenne a *mi* hozzáállásunk ahhoz a vallásos rendszerhez, amely így elbánt velünk? De meg fogjuk látni, Pál hogyan fordult felénk. Most éppen levélíráshoz készülődik. Levelében pedig elmondja, pontosan hogyan is viszonyul ezekhez az elvetemült emberekhez.

Pál viszonyulása a vallásos rendszerhez

„Húsz év, Pál! Megköveztek, megverték, rágalmaztak, üldöztek, rád támadtak! Megpróbáltak megölni. Alá akarták ásni a becsületedet, le akarták rombolni az általad indított kilenc vagy tíz gyülekezetet. Testedet fájdalom járja át, csontjaidat megtörték, sebhelyek borítanak, majdnem egészen el is pusztítottak. Sokkal könnyebben, sokkal zavartalanabban munkálkodhattál volna, és munkád még jobban kiterjedhetett volna a földön, ha ezek békén hagynak. *És te soha, egyetlen szóval sem kritizáltad őket!* Fájdalmat okoztak. Ha sikerül megölniük, nagyon valószínű, hogy utánad a gyülekezetek következnek. Meg is próbálják elpusztítani ezeket a gyülekezeteket, ha lehetőségük lesz rá.”

Pál harmadik utazása a végéhez közeledik, és ilyen súlyos helyzet állt elő. Ennek fényében figyeljük, mi következik. Pálnak sikerül észrevétlenül kijutnia Efezusból. Korinthusba ér, ahonnan levelet ír egy másik távoli város maroknyi hívőjének – olyanoknak, akikkel sosem találkozott, oda, ahol még sosem járt. Világos és egyértelmű levelet kíván megírni, olyan alaposággal, hogy mindazokkal a témákkal foglalkozhasson benne, amelyek a hívőket érhetik – hiszen még csak most indultak el –, és Pál tisztában van vele, hogy esetleg sosem éri meg, hogy személyesen is eljuthasson hozzájuk. Minden tanácsra, segítségre és kétségkívül *figyelmeztetésre* is szükségük van, amit csak adhat nekik, hiszen oly kevesen vannak, és a helyzetük olyan sérülékeny abban a messzi városban. Bármikor elfojthatják őket. Már a legkisebb fennforgás is véget vethet nekik. A levélnek kell pótolnia a látogatást!

Melyik város is ez? Róma! Pál reméli, hogy egy napon eljut oda (negyedik utazás), de sokkal valószínűbb, hogy néhány napon belül búcsút mondhat a földi életnek. Mivel e levélnek kell pótolnia a látogatást, egyvalamivel bizonyosan foglalkoznia kell: Figyelmeztetnie kell őket a vallásos zsidókra! El kell mondania, mi mindent tettek vele a közel húsz esztendő alatt. Föl kell készítenie őket rájuk. Hiszen ebben a percben is, miközben levelét fogalmazza, az életére törnek. Legalább *figyelmeztetnie* kellene a római keresztényeket! Lehet, hogy ez az utolsó esélye, sőt, az *egyetlen* esélye, hogy ezzel a témával foglalkozzon. Föl kell készítenie a római keresztényeket, hogy el fog jönni a nap, amikor a judaizmus hívei őellenük is fölkelést szítanak.

Pál pedig hozzáfog a levél megfogalmazásához, és valóban ír a zsidókról is. Hátát a falnak veti, fél szemmel az ajtót figyeli, tudva, hogy bármely pillanatban tört döfhetnek a szívébe. Teste sajog a honfitársaitól elszenvedett bántalmazásoktól, emlékeit húsz év üldöztetése és szenvedése lengi körül, és diktálja levelét, és a zsidókról beszél benne. A vallásos rendszer tagjairól beszél.

Írásában körülbelül három oldal foglalkozik a zsidókkal. Olvassuk csak el! És tartsuk végig szem előtt, hogy ezt olyasvalaki írta, akit bármelyik pillanatban megmerényelhettek, aki több mint tizenöt éven át állt ki soha nem látott kínokat. Olvassuk el gondosan ezeket a sorokat! Próbáljunk akár csak *egyetlen* ellenséges szót találni, egyetlen keserű megjegyzést, vagy bármilyen negatív kifejezést! Még csak nem is utal semmire, amit ellene elkövettek, vagy róla mondtak! Nem reagál támadásaikra, rágalmaikat nem cáfolja. Nem védekezik. És ami még hihetlenebb: Nem figyelmeztet! Egyetlen szó, egyetlen röpke utalás sem hangzik el jelenlegi szorult helyzetével kapcsolatban.

Úgy írja meg Pál a levelét, mintha soha az életben nem lett volna semmi problémája ezekkel az emberekkel. Próbáljunk meg bárminemű keserűséget vagy kritikát kiolvasni belőle! Nem fog menni, mert nincs. Hát akkor mi van helyette? Nézzük csak meg, és akkor meglátjuk az egyik legdicsőösebb mondatot a Szentírásban.

Az Istentől ihletett iratokban mindössze három ember volt, akik kész lett volna valaki más helyett pokolra – POKOLRA! – menni, azért, hogy mások üdvözüljenek. Mózes volt az első, aki ilyen szélsőséges kijelentést tett. A második ember természetesen Jézus Krisztus volt (aki valóban meg is halt értünk). A harmadik pedig? Pál testvérünk! És hol mond ilyet? És kivel kapcsolatban? A Rómaiakhoz írt levélben mondja, életének egyik legsötétebb órájában, amikor pont azok, akikről ír (akikért vállalta volna, hogy inkább maga legyen átkozott, hogy azok üdvözülhessenek), éppen az életére törnek!

Látjuk-e már, miként tekintett erre az egész szorongató helyzetre? Nem haragudott és nem neheztelt senkire. Fájt a szíve – *értük*. Pál, akit élete során szinte darabokra szaggattak, akit mértéken felül szorongattak, akire izzó gyűlölet ömlött élete minden napján, aki számtalan alkalommal láthatta, hogy a királyság terjedése meghiúsul – ez az ember, aki honfitársai kezétől oly sokszor került halálos veszedelembé, ezt írja róluk:

„Igazságot mondom, nem hazudom, a lelkiismeretem tévén mellettem bizonyosságot Szent Szellemben, hogy nagy bánatom van és szüntelen fájdalom a szívemnek. Mert kívánnám, hogy én magam legyek kiátkozva Krisztusból az én atyámfiáiért, test szerinti rokonaimért” (Róm 9,1-3).

Pál olyanokért emelt szót, akik közel húszévnyi, példátlan nyomorúságot okoztak neki. Imádsága teljesen elképesztő.

Testvérek, azt hiszem, értitek, miről beszélek; mert a zászló itt lobogott utoljára fényesen, ebben a magasságban, ahová Pál kitűzte. Igen, egy *ember* tette *ilyen* magasra a mércét! Micsoda színvonalat állított fel!

Tudatában kell lennünk mindezeknek. Testületileg tudnunk kell, hol volt egykor a mérce; fel kell ismernünk, milyen bánásmóddal találkozhatunk a jövőben a vallásos rendszer részéről, és nekünk hogyan kell reagálnunk erre.

Nem számít, ki követi el: zsidó, görög, muszlim, buddhista vagy keresztény. Mindegy, mit *mondanak* ránk, mindegy, mint *tesznek* ellenünk, mindegy, milyen nagy árat kell fizetnünk miattuk, mindegy, mennyire megnehezítik a dolgunkat, vagy mekkora pusztításnak leszünk tanúi körülöttünk, nem szabad elfelejtenünk, hogyan viszonyult Pál a vallásos rendszerhez az ő idejében: „Nagy bánatom van és szüntelen fájdalom a szívemnek (...) kívánnám, hogy inkább én magam legyek kiátkozva”.

Testvéreim! Most már tudjuk, mi az elhívásunk! Arra hívtunk, hogy türelemmel elhordozzuk azokat, akik így viselkednek velünk, hogy hosszan tűrjünk, amiképp Pál is hosszan tűrt; hogy ilyen sokáig, ilyen mértékben, és minden ember iránt ilyen elnézőek legyünk.

Ebbe a magasságba tűzte Pál a zászlót közel kétezer évvel ezelőtt. Kell lennie egy népnek a földön, aki ismét fölveszi ezt a zászlót, és felállítja ugyanerre a magas helyre – mert ez a mi küldetésünk.

2. fejezet

A vallásos rendszer közelebből

Megláttunk valamicskét abból, milyen példátlan volt Pál hozzáállása az akkori vallásos rendszerhez. Most pedig vizsgáljuk meg a mostani vallásos rendszert, és állapítsuk meg, hogy mi hogyan viszonyuljunk hozzá!

Miért van erre szükség? Mert Pál megemlítette az ebből az irányból érkező „veszélyeket”. Talán sosem merészkedünk a falunk határán túlra, vagy talán a világ végére is elmegyünk. Egyben viszont biztosak lehetünk: Bármelyik kontinens bármelyik országának bármelyik városába jussunk is el, legyen az közel vagy távol, a vallásos rendszerrel ott is találkozni fogunk. A vallásos rendszer *valamilyen* formában a föld minden egyes településén jelen van. Nem kerülhetjük el vele a találkozást.

Nepálban a vallásos rendszert a buddhisták alkotják; Afganisztánban a muszlimok; Rómában a katolikusok; Kelet-Texasban a baptisták; Isla Vistán pedig felekezetközi szervezetek. Akár a szomszédos kontinensre, vagy csak a szomszédos városba látogatunk, biztosak lehetünk afelől, hogy ha ott vallás van, akkor rendszer is van.

Ha pedig a gyülekezet *jövőjét* a gyülekezet *múltja* alapján meghatározhatjuk, akkor abban is biztosak lehetünk, hogy egy ponton ez a rendszer ellenünk fog fordulni. Az elmúlt korokban legalábbis ez mindig így történt.

Azt mondtuk tehát, hogy bárhová is megyünk, a vallásos rendszer egy napon ellenünk fog fordulni. Olyasmit is hallhattatok tőlem, hogy „Ne legyen semmi közünk a vallásos rendszerhez.” Erős kijelentés mindkettő. Biztos jó okom van rá, ha ilyeneket mondok. Van is, bizony. Mindjárt látni fogjátok, amikor megvizsgáljuk, hogy a vallásos rendszer micsoda is valójában.

Először is óriási különbség van aközött, hogy „Ne legyen semmi közünk a vallásos rendszerhez” és aközött, hogy „Ne legyen semmi közünk más keresztényekhez.” Ha valaha is ilyet mondunk, hogy „Ne legyen semmi közünk más keresztényekhez”, akkor nagy bajban vagyunk. Ha így beszélünk vagy viselkedünk, szektássá és belterjessé válunk. Minden keresztényhez teljes nyíltsággal kell fordulnunk. Nyíltabban, mint bárki máshoz a világon. Hiszen Krisztus mindnyájunkért meghalt! Semmilyen feltételhez nem köthetjük a közösséget két hívő között. Semmilyenhez! (Persze egy azért lehet: A nyíltan vállalt, meg nem vallott és meg nem bánt erkölcstelenség.) Nyitottnak kell lennünk minden hívő iránt, bárhol legyenek is. Korlátok nélkül. Az ajtónkat szélesre kell tárnunk, annyira, hogy még ajtó se legyen.

És mi a helyzet a vallásos rendszerrel? Az már egészen más kérdés. Ha ismét bevonódunk a vallásos rendszerbe, *nagy* bajban vagyunk. Miért? Számos oka van, és egyik ijesztőbb, mint a másik. Néhányat meg fogunk vizsgálni ezek közül. Semmi közünk nem lehet a vallásos rendszerhez! Hogy miért? A válasz megdöbbentő lesz. Nézzük csak meg!

Először is végigmegyünk a történelmen, a vallásos rendszer kezdetétől egészen napjainkig. Ezáltal világosan megláthatjuk, *mi* is a vallásos rendszer valójában, és azt is, hogy *kikből* áll a mi korunkban.

A „vallásos rendszer” kifejezést használom, de mit értek alatta? Szeretném ezt világosan és egyértelműen megválaszolni; a legjobb módja pedig az, ha megkeressük, (1) honnan ered a rendszerbe szervezés (szisztematizálás) és (2) honnan ered a vallás. Így talán meglehetjük a pontos meghatározást.

A rendszer története

A „rendszerbe foglalás” és a „szervezés” két nagyon hasonló fogalom. Nyugodtan használhatnám a „szervezett vallás” kifejezést is a „vallásos rendszer” helyett. Honnan ered a „rendszer” és a „szervezet”? A válasz megdöbbentő lesz.

A rendszert Isten találta ki. A nyugati civilizáció teljes szervezeti rendszere, a mindennapjaink összes területét – az egészségügyet, oktatást, politikát, kereskedelmet, társadalmi és polgári tevékenységeket, szociális hálót vagy bármi egyebet – átható struktúra valójában Isten ötlete volt.

Nocsak! Isten ötlete volt a szervezeti rend? Akkor miért utasítom el ilyen határozottan a gyülekezeti életben? Egyszerű az oka. Lehet, hogy az egész emberiség tevékenységét szervezeti rendszerek uralják,

és az is lehet, hogy Isten találta ki az egészet, *de* (és ez nagyon nagy *DE!*) a szervezés feladatát soha nem az *embernek* szánta! Isten tervében soha nem szerepelt az, hogy az ember szervezkedjen és rendszereket hozzon létre! Ha az ember hagyja magát a rendszerek kialakításába bevonni, egy más létformának szánt útra lép. Más megfogalmazásban, ha az ember engedi, hogy strukturális rendszerek részévé váljon, azzal a lét egy másik dimenziója számára tervezett rendezőelv és életmód rabszolgájává teszi magát. Kevésbé hangzatosan: Isten a szervezetet az angyalok és nem az emberek számára találta ki. *Angyalok* fordítottak hátat Istennek, és erőltették rá az ő társadalmi rendjüket – az ő civilizációjukat, az ő jól szervezett angyali életvitelüket, kultúrájukat – az *emberre*. Az angyalok kényszerítették a saját, istenalkotta működési elvüket arra a teremtményre, akit Isten a legszabadabbnak szánt a világegyetemben – az emberre! Az embernek semmi módon nem kellene az angyali életfolytatásnak alárendelődnie. Az angyalok társadalma és szervezeti működése természetes az ő számukra, a lényükből fakad, de a mi számunkra idegen. Az embert Isten teljes szabadságra teremtette. Angyalok egy csoportja pedig arra használja a saját szervezőerejét, hogy az embert leigázza és fogságban tartsa általa. Az ilyen módon létrejövő rabszolgaság pedig megakadályozza, hogy Isten eredeti célja a teremtésben megvalósulhasson. Sci-fibe illő történet, nem igaz? Egy másik univerzumból származó idegenek le akarják igázni az emberiséget.

Testvérek, így talán már kezditek érteni, miért vagyok annyira ellene a rendszereknek és a szervezettségnek a keresztény hitben, különösen is a gyülekezeti életben!

A rendszer szellemi története

El szeretném mondani, honnan is ered maga a rendszer, és ehhez a feljegyzett szellemi történelemhez fogok nyúlni. Azután pedig, hogy a *szellemi* történelemben megvizsgáltuk a szisztematizáció eredetét és múltját, áttérünk a világi történelemre, és megnézzük, hogy ott mit találunk. Meg fogjuk látni, mennyire kéz a kézben jár a kettő.

A teremtés kezdetén Isten megteremtette a mennyet; és vele együtt e mennyei szféra lakóit, a mennyei lényeket. Mi volt Isten szándéka azzal, hogy megteremtette őket? Kettős cél vezérelte: hogy Őt szolgálják, valamint, hogy az embernek is szolgálatára legyenek. Nemüket tekintve az angyali lényeket Isten semlegesnek teremtette. Sem férfiak, sem nők. Nem szaporodnak és nem sokasodnak. Pontosan ugyanannyi angyal van ma, mint a teremtés kezdetén, sem több, sem kevesebb. Teremtett életük van, amely örökké tart. Isten az angyalokat csodálatosnak teremtette, megszámlálhatatlan seregnek. Ami azt illeti, légiónként csoportosulnak. (Az Újszövetség is mintha arra utalna, hogy a menny szervezeti felépítése és a Római Birodalom hadseregének szervezeti felépítése *azonos!* Vajon melyik másolhatta egyiket a másiról?)

A menny a következőképpen épült föl: Legfölül van Isten, aki szabad, törvények nem vonatkoznak rá, senki semmiben nem korlátozhatja, még a szabadságnak is fölötte áll. Mint Teremtő, természettől fogva Király, Úr, Uralkodó és legfőbb Hatalmasság. Alatta vannak az angyalok. Isten az angyali seregeket három egyenlő részre osztotta, és mindhárom dicsőséges sereg fölé egy-egy arkangyalt állított. Nézzük csak meg jól! Mit látunk? Azt, hogy Isten fölállította az eredeti *hierarchiát!* Ebben a rendszerben a parancsot fönt adják ki, és onnan jut lejjebb az alsó szintekre. Ez a strukturális felépítmény mindenki számára ismerős, aki volt katona. De ne feledjük, hogy ennek ötlete nem valamelyik ősi hadseregtől származik! Korántsincs így, a piramisforma szervezeti felépítés ugyanis a mennyben kezdődött. A „rangsor”, „ranglétra”, „szolgálati út” mind ugyanerre a felépítésre utal.

És most jön a történet szomorú része. A három arkangyal egyike lázadást szított a mennyben. Zendülése miatt a mennyből a földre vettetett, és légiói is vele. Az összes angyal egyharmada kivettetett a mennyből. Új otthont kellett találniuk valahol máshol a világegyetemben. Lucifer pedig a földet övező szférákban vert tanyát, és hozta magával bukott angyalait. Jöttek is, a beléjük épített rend szerint. Láthatjuk tehát, hogy a rendszer *felségárulás* révén került a földre. A hierarchikus szervezetet Isten soha nem a földön képzelte el. Számunkra ez idegen. Idegen a földre és az emberre nézve is. Milyen társadalmi berendezkedést szánt akkor Isten az embernek? Az embert – Istenhez hasonlóan, akinek a képére teremtetett – nem arra alkották, hogy rendszerbe szervezzék, vagy ilyen módon uralkodjanak fölötte. Az ember – Istenhez hasonlóan – teljes szabadságra teremtetett. Az embert Isten nem arra rendelte, hogy irányítsák vagy uralják. Az *embernek* – saját Magához hasonlóan – az *uralkodást* szánta!

Most kezd izgalmassá válni a dolog. Látjátok, milyen helyzet állt elő? Azzal, hogy Lucifer belépett a világba, az ember és a bukott angyalok ugyanazon a területen osztoznak. Lucifer, a mennyei seregek egyharmadának arkangyala, immár teljes figyelmét az ember megtévesztésére fordítja. Sikerral eléri, hogy az ember elbukjon és bűnbe essen. És amint Isten egykor Lucifert kivetette mennyei lakóhelyéről, úgy kell most az embert is kiűznie az Éden kertjéből. A bukott embert kiebrudalják a kertből, és most azon kívül kell magának megteremtenie az életfeltételeket. Élnie kell – bukott emberként a bukott földön.

Ekkor az ember már nincs Isten jelenlétében. Mezítelen, és teljes tudatában van mezítelenségének. Érti, hogy védelemre van szüksége. Káin épített is egy várost, és a Hánókh nevet adta neki. Ez a védett hely azonban gonosszá vált, hamarosan pedig sok hozzá hasonlót is alapítottak. Isten ezeket a óvóhelyeket özönvíz által elpusztította. Az Özönvíz után az ember hamarosan mégis ugyanazokhoz a régi dolgokhoz tért vissza.

Ez pedig elvezet minket Bábel városának megszületéséhez. Úgy tűnik, hogy a sátánnak itt sikerül legelőször angyali szervezeti rendjét – embrionális szinten – az emberi tevékenységre ráerőltetni. Bábelt egy igen bukott ember, Nimród alapította. De csakugyan ő volt az? A valódi építő vajon nem az égből származott-e? Bábeltől kezdve a sátán lassan, de alaposan bevezette őseinket az élet hierarchikusan szervezett formájába. Mára pedig az ember már rajong tevékenységeinek megszervezéséért, sőt, dicsekszik vele, és örömet találja benne. És aki bármilyen módon fenyegetést jelent erre az „életszervezésre”, azt gondolkodás nélkül üldözi, bebörtönzi és megölni.

Egészen Bábelig a Szentírás alapján beszéltünk a szellemi történetről. Ezt a történelmet Isten hagyta ránk. Nagyon érdekesnek találom, hogy ezen az adott ponton a világi történelem veszi át a történetírást, és követi nyomon ugyanennek a dolognak a fejlődését.

A rendszer története a világi történetírás szerint

A világi történelem négy egymást követő, nagy, ősi birodalom felemelkedéséről beszél: Egyiptomról (Kr. e. 1400 környékén), Asszíriáról (Kr. e. 700 körül), Babilonról (Kr. e. 550) és Perzsiáról (Kr. e. 500).

Assíria volt az emberiség rendszerszervezésének ősatya. Az asszírok voltak az első világhódítók. Életük a katonáskodásról szólt, és katonai szervezeti felépítésüket minden meghódított országra, városra és lakosra kiterjesztették. Azután Babilon – az újjáéledt Bábel – legyőzte az asszírokat. Babilon szintén katonai diktatúra volt, ami azt jelenti, hogy az emberi élet minden színterét a hadsereg szervezeti felépítésének mintájára, hierarchikusan szervezték meg. Az ember az angyali rendszer szerint építkezett! És a struktúra ekkor rögzült. Nem sok telt bele, hogy minden „civilizált” ország minden lakója e szerint a rendszer szerint nevelkedjen; azóta pedig szinte a vérünnké vált. Mozdíthatatlanul

beágyazódott gondolkodásunk minden szegletébe. A sátán kelepceje megfogta áldozatát. Az ember annak a mindent átható rendszernek a részévé vált, amelyben életének minden egyes területe maga is alrendszereket alkot, és minden alrendszer egy még nagyobb rendszernek a része.

Azon a napon, amikor a kelepce végleg összezárt, mindenki feljebb tudott tekinteni, és meg tudta mondani, ki a felettese, akinek el kell számolnia. A ranglétra tetején pedig Nabukadneccár állt. Vagy mégsem? A héberek egyik ősi prófétája szerint *Lucifer* volt a fej.

Ma pedig? Nézzük meg *bárminek* a szervezeti hierarchiáját: mindenki az eggyel feljebbvalónak jelent. De ki van legfölül?

I. Dárius

Babilont nem sokkal később legyőzte és leigázta Perzsia. Igen rövid időn belül felbukkant az emberi történelem egyik legjelentősebb alakja, I. Dárius (Kr. e. 522-486), akinek a hatása egészen a mai napig érezteti magát. Ez a férfi egyik nemzetet hódította meg a másik után; uralma Indiától egészen Görögorszáig terjedt. Ez volt minden idők egyik leghatalmasabb birodalma. Mindez Kr. e. 500 táján történt. Mégis hogyan? Hallgassuk meg a történész szavait:

„Az antik világ fejlődéséhez a perzsák két rendkívül jelentős módon járultak hozzá: birodalmi rendszerükkel és vallásukkal. Nyugati világunkra erőteljes hatást gyakorolt mindkettő. A birodalmi közigazgatás rendszerét Nagy Sándor vitte tovább, ezt vette át később a Római Birodalom, végül pedig a modern Európa örökölte meg.”²

Ugye, milyen érdekes? Most már tudjuk, hogy a mai államigazgatás szervezeti felépítése honnan származik, de felsorolhatjuk itt az alap- és középszintű oktatást, a felsőoktatást, az egészségügyet, a politikát, az autógyártást, a nagy- és kiskereskedelmet, a rendőrséget, a hadsereget, a munkahelyünket, az egész társadalmunkat. És mindezt Dáriustól kaptuk, ezt jól vessük az eszünkbe!

Mi köze lehet mindezeknek ahhoz, hogy tartsuk távol magunkat a vallásos rendszertől? Nagyon is sok. Az a vallásos rendszer ugyanis, amelyet mi megörököltünk, nem az új szövetség Urától érkezett hozzánk, hanem minden idők egyik legzseniálisabb hadvezérétől, Dáriustól, a történelem egyik legnagyobb szervezőjétől, a történetírás egyik legjelentősebb személyiségétől – aki számára azonban az általa legyőzött birodalom, Babilon volt a példa.

Mégis ki volt ez a Dárius? Ki ez a férfi, akinek szervezeti rendszerét nyugaton az utána jövő korok teljes politikai és vallási berendezkedése átvette? Tudjuk róla például, hogy zoroasztriánus volt, továbbá ő volt az egyik legkegyetlenebb szörnyeteg, akinek kezéhez valaha is vér tapadt a történelemben. Legnagyobb utánczója Róma, és most kapaszkodjatok meg, második legnagyobb utánczója pedig az egyház volt!

Talán kétlitek?

Ismét a világi történetírást hívom tanúnak. D. C. Trueman a *The Pageant of the Past* [Felvonul előttünk a múlt] c. művében megemlíti, mi mindent köszönhetünk a Római Birodalomnak. (Ne feledjük, hogy ez a birodalom – ez a katonai gépezet – Dáriustól másolta a mintát, aki pedig Babilontól vette.)

„Végül pedig a rómaiaktól származott a hatalmas szervezet: a Birodalom. Adminisztratív egységeit [!] az egyház is a római közigazgatási felosztás mintájára hozta létre, és idővel Szent Péternek, Róma püspökének utódai a Birodaloméhoz hasonló egyházi hierarchia és az egymással gondosan összekapcsolt adminisztratív egységek miatt már jelentős hatalommal rendelkeztek. Nincs másik olyan vallás, amelyiknek ilyen teljes és hatékony szervezete lenne.”

²Trueman: *The Pageant of the Past*, pp. 105.

Ennél pontosabb megfogalmazást keresve sem találunk. Kijelenti, hogy a Katolikus Egyházat a Római Birodalom mintájára szervezték, és hogy ez a legjobban szervezett működő vallás. A Katolikus Egyház jól megtanulta a leckét. De neki is vannak tehetséges utánpótlói. Vajon kik? Bizony az összes mai nagy vallásfelekezet struktúrája nem más, mint a Katolikus Egyház, a Római Birodalom – és Görögország, Perzsia, Babilon meg az angyalok! – szervezetének pontos mása. Aki ennek része akar lenni, csak tessék. De bocsánat, én kihagynám ezt a remek lehetőséget. Ennél még az is hasznosabb időtöltés, ha a falat bámulom. Szóval nem, én nem akarok a vallásos rendszerhez tartozni.

Most pedig lássuk, hogyan köthetjük össze a szellemi és a világi történelem szálait!

A szellemi és a világi történelem

Amikor Isten megteremtette az angyalokat, megteremtette a szervezetet is. Pontos hierarchiába szervezte őket. Ez a meghatározott szolgálati út vagy rangsor ma is fennáll az összes angyal között.

Hosszú idővel ezelőtt, amikor Lucifer kivetett a mennyiekből, és arra kényszerült, hogy itt, a látható világban rendezkedjen be, az angyalok egyharmadát is magával rántotta. Ő állt az alatta felsorakozott légiók élén. Lucifernek megvolt a terve, hogy az embert csapdába csalja, elvonja Istentől, és széttörje Istentől való függését. Ehhez bevezette az embert a „civilizáció”-nak nevezett valamibe. Apránként, lépésről lépésre haladt. Mi is tulajdonképpen a *civilizáció*? Nem más, mint az angyali rend. A sátán megismertette az emberrel az ő útjait. Szép fokozatosan belevonta az embert abba a rendbe, amely fölött ő uralkodik. A sátán terve révén az angyalok és az emberek immár egyazon civilizáció, egyazon rendszer, egyetlen uralkodó alatt sorakoznak. A sátán a városokkal kezdte. A civilizáció valójában nem más, mint kibővített „városi lét”. A városi életet óriási mértékben kiterjesztették, kibővítették, hogy fejedelemségeket, majd régiókat, majd nemzeteket, aztán kontinenseket, végül az egész világot magában foglalja. Mindezt pedig becsatolták – beleillesztették – a sátán angyali rendjébe.

A Szentírásból tudjuk, hogy az emberi civilizációt Nimród alapította. Minden bizonnyal ő volt az, aki a bukott embert a szisztematizált angyali rendbe vezette. Bábel alapítója Nimród volt. A történetírás innen veszi kezdetét. Egy későbbi korban azután Bábel újjáéledt. Az Új Babilon – ahogy a történészek gyakran hivatkoznak rá – szervezeti rendszerét a médek és perzsák is átvették, ők pedig átadták az egész világnak. A médekről később a görögök másolták, annyira, hogy az élet szinte minden területét ezen a módon szervezték meg.

Görögországot legyőzte Róma. Tudnunk kell, hogy mai modern világunk teljes szervezeti felépítését Róma mintája adta. Ez a minta pedig olyan tökéletesen, teljesen mindenre – kultúrákra, filozófiákra és közigazgatási rendszerekre – kiterjedően áthatja a földet, hogy szinte nem is tudjuk elképzelni, milyen lehet a valamilyen más minta alapján élt élet. *Minden*, amit ma az emberi tevékenység érint, az pontosan az ókori Róma rendszere alapján szerveződik. És erre az egész, kifinomult hálózatra az Ige azt mondja: világrendszer. A sátán az embert összetett életkörülményekbe szervezte. Teljes mértékben sikerült az embert Istentől elszakítania. Amit mi civilizációnak nevezünk, az valójában nem más, mint az emberre erőltetett angyali rend. Ugyanaz a rendszer. Nincs másik, csak ez az egy. Ez pedig az emberek *minden* működésére rá lett erőszakolva. Nézzünk csak körül, és figyeljük meg, hogy a társas érintkezés minden formája pontosan erre a mintára épül. Olyan, mint az egyetlen nagy fogaskerékben lévő kisebb és még kisebb fogaskerek, vagy mint az egyetlen hatalmas mozaikképet kiadó kisebb mozaikok, amelyek szintén még kisebb mozaikképekből állnak össze. Hadd illusztráljam!

Az egész oktatási rendszer ennek a hatalmas mozaiknak csak egyetlen darabja. Az oktatás világán belül a nagy mozaik kicsinyített másait látjuk. Iskolák, egyetemek; iskolavezetés, tankerületek, a

legfelsőbb szinten pedig az oktatási minisztérium. Ha az egészet távolabbról szemléljük, kirajzolódik az egész oktatási rendszer hatalmas struktúrája. Ez azonban csak egy az élet számos területe közül. Az oktatás csak az egyik fogaskerék, az egyik mozaikkép. Az egészségügy egy másik, a gazdaság egy harmadik, az ipar egy negyedik. Távolabbról szemlélve mit is látunk? Hogy ezek mind egyetlen, hatalmas rendszerre állnak össze a földön. Ez pedig szépen, pontosan belepasszol az angyali rendbe.

Ennyi történelmi áttekintés után továbbléphetünk a következőre.

A gyülekezet: megszületik az intézménynélküliség

A helyszín Izrael, Jeruzsálem. Körülbelül Kr. u. 30-at írunk. Róma megszállás alatt tartja az országot és a várost is. Mindent, ami látható, rendszerbe szerveztek. És ekkor a történelem színpadán megjelenik a gyülekezet. Ez a gyönyörű, fiatal hajadon kivételt képez az egész, hosszú történetben. A gyülekezet intézménynélküli, és mindig az is volt. Nem hierarchikusan működik. A gyülekezet az egyetlen, aminek az élén nem Lucifer áll. A gyülekezetnek Jézus Krisztus a *közvetlen* vezetője, feje. A gyülekezet nem intézmény, nem szervezet, hanem hajadon nő! Nem valamilyen dolog, hanem fiatal nő, Jézus Krisztus menyasszonya!

(A gyülekezet pedig egész történelme során egyetlen ellenségtől szenvedett: a világrendszertől. De azon belül is van egy rendszer, amely a leginkább részt vett az üldözésben: A *vallásos* rendszerről van szó. Persze, a világrendszer politikai része is időről időre megtette a magáét, de a listát a vallásos rendszer vezeti.)

Az első kétszáz év során a gyülekezet nagyon jól működött. Akárcsak az angyaloknak, neki is megvolt az Istentől elrendelt életmódja. Ez az életmód azonban nem a hierarchián alapult. A gyülekezetet Isten nem az angyalok szervezeti felépítése alapján mintázta. A gyülekezetnek is megvan a maga rendje, igen, de ez *nincs* megszervezve. Milyen akkor a szervezeti felépítése? *Nincs* mesterséges szervezeti felépítése. Élőlényről van szó. Megszervezni csak „dolgokat” lehet. A gyülekezet azonban nem valamilyen dolog, hanem emberi lény, egy asszony.

Lehet, hogy nem tudjuk elképzelni, milyen lehet a szerkezeti struktúra nélküli gyülekezet. Ennek számos oka van, de egyik se jó. Először is, talán a „gyülekezet” szó összemosódott a gondolkodásunkban azzal a szervezettel, amely egyháznak nevezi magát. De az nem gyülekezet, még ha egyháznak nevezi is magát, hanem csak egy szervezet. *Vallásos* szervezet. Másodszor, lehet, hogy a *mi* fejünkbe fészkelte be magát a szervezeti felépítésnek az a mintája, hogy nem tudunk elképzelni semmit, ami ettől eltérne. Harmadszor pedig lehet, hogy sajnálatos módon soha nem tapasztaltuk meg a gyülekezet szerves kifejeződését.

Isten saját életmódja

Amikor Isten megszervezte az angyalokat, rendszerbe helyezte őket. Alacsonyabb létforma voltak. Mivel Isten egyedülálló a Maga nemében, nem tudhatjuk, hogy Ő Maga szerveződött-e volna valamiképpen, ha – bocsánat, hogy így mondom –, istenek társaságában lett volna. Ma azonban *nincs* egyedül. Vannak gyermekei, van családja és van háza. Mi vagyunk ez a ház és ez a család. Ő az Atya. Ő a család feje. De külön-külön, egyenként is mindnyájunknak Ura. Ez teljesen ellentétes a hierarchiával. Nézzük csak meg a saját családunkat. Az sem szervezettel épül föl, mert minden családtag közvetlenül a családfőnek felel. A család élő entitás. (Ezekben az üzenetekben most nem foglalkozunk a gyülekezet organikus – szerves, élő – rendjével, csak annyit jegyzünk meg *nyomatékkal*, hogy a gyülekezetet az első

időkben sehol, senki – sem Isten, sem angyal, sem ember – nem szorította szervezett keretek közé.) A lényeg tehát, nem tudhatjuk, hogy Isten egyedül lévén, merev struktúrában élt volna-e, mint az angyalok. Jézus Krisztussal azonban a kérdés eldőlt. Isten családja nem szerkezetileg épül föl!

A gyülekezet áldozatul esik a rendszerszervezésnek

Kr. u. 200-ra azonban a gyülekezet sajnos félrecsúszni látszik. Legjobbaitól megfosztotta a sorozatos üldözés. A nagyobbik ellenlábás azonban nem az üldöztetés volt, hanem maga az *idő*. A környezet fokozatosan kezdte kifejteni a hatását. A világrendszer módszerei Itáliában és Kis-Ázsiában is szép lassan beszivárogtak a gyülekezetbe. (Az észak-afrikai gyülekezetek jóval tovább kitartottak.) Hogy megértsük, mi is történt valójában a gyülekezet életének e sorsdöntő, tragikus pillanatában, azt is értenünk kell, ami magával a Birodalommal történt. Hosszú történelme során a Római Birodalom szervezésbeli dicsősége háromszor csúcsosodott ki. Az első kimagasló szakasz Julius és Augustus Caesar időszakára esett. Ezt megelőzően a különböző fékek és egyensúlyok megakadályozták a központosított, kolosszális struktúra létrejöttét. Ezt követően Hadrianus porolta le és csiszolta fényesre a Birodalom gigantikus hierarchiáját, amelyet pedig végül Nagy Konstantin tökéletesített. Könnyen lehet, hogy Dárius óta nem létezett ilyen tökéletes szervezet. Megdöbbenő módon éppen ebben az időszakban – a szervezésbeli dicsőség aranykorában – történt, hogy a korai egyházat teljesen magával sodorta a világrendszer.

Ez a szomorú eset pedig a következőképpen történt. A 300-as évek elején Nagy Konstantinnak volt valamiféle megtérése. (Hogy ez mennyire volt valóságos, az a történelem egyik legvitatottabb kérdése.) Mindenesetre őt tarthatjuk az első középkori kereszténynek: névleg kilencven százalékban keresztény, gondolkodásmódjában kilencven százalékban pogány. Kereszténnyé létele és trónra jutása révén 313-ra megszűnhetett a nyomás a sokat üldözött és soraiban megtizedelt gyülekezeten.

Egészen odáig, az őt megelőző császárokhoz hasonlóan, Konstantin is nemcsak a Birodalom feje, hanem a Birodalom összes szervezeti egységének is a feje volt. (Egyébként nem is *gondolhatta* másképp. *Minden* fölött ő uralkodott.) Ez azt jelentette, hogy a bálványimádásban is ő volt a főpap, a pontifex maximus. Így a korai gyülekezetet is *elkezdte* bevonni a maga szervezetébe. Ennek köszönhetően pedig a következő hetvenöt év alatt (1) a kereszténység a Birodalom egyik hivatalos vallásává vált, bekerült a pogányság mellé. Ez azt jelentette, hogy az egyház is részesült a befizetett adókból, továbbá, hogy az egyház már nem volt más, mint egy a Birodalom sok-sok közigazgatási ágazata közül. (2) A pogányság szép lassan teljesen kiszorult, nem kaptak több pénzt az államtól, vagyonukat a keresztény egyház kapta meg, csakúgy, mint az összes pénzt, amelyet az adókból a vallások támogatására szántak. A gyülekezet pedig e változásokkal összhangban fokozatosan fölvette a római rendszer összes többi szervezeti egységére jellemző struktúrát. A gyönyörű leány odaveszett; helyére szigorú szabályok szerint működő, vallásos rendszer került. A korai egyház szertefoszlott, csak a neve maradt meg – amely innentől fogva egy vallási szervezet megjelölésére szolgált.

Megmaradtak bizonyos megnevezések is – „diakónus”, „vén” –, de újak is jöttek (amelyek legalábbis a keresztényeknek újnak számítottak). „Bíboros”, „klérus” – ezek mind pogány eredetűek. De hiába maradt meg néhány elnevezés, az újonnan megalakított struktúra tisztán babiloni volt. Nézzük csak meg, milyen szerkezete alakult ki végül a Katolikus Egyháznak. Legalul helyezkedtek el a papok, fölöttük a püspökök, ezek fölött az érsekek, egy szinttel feljebb a bíborosok – az egész piramis tetején pedig a császár volt. Később aztán a császárt *eltávolították* erről a legfőbb helyről.

Ez a berendezkedés évszázadokon keresztül működött. A Birodalom idővel összeomlott, romjain pedig számos kisebb nemzet emelkedett. Egyetlen hatalmas Birodalom helyén most sok kis ország

osztozott. És mindegyik országnak megvolt a saját szerkezeti felépítése. Alighanem mondanom sem kell, milyen mintára épült az összes. Bizony mind a régi Római Birodalom kicsinyített mása volt. És minden esetben – kivétel nélkül – a római katolicizmus volt az adott ország egyetlen hivatalos vallása. Korábban a katolicizmus csak annak az egy Birodalomnak volt az egyeduralkodó vallása, most azonban az összeomlott Birodalom helyén létrejövő országok kizárólagos vallása lett. Egykor a Birodalom államvallása volt, most nemzetközi vallássá vált. Szerkezete is – pontosan úgy, mint a 300-as években – megmaradt hierarchikusnak.

Mindez pedig szörnyű, tragikus erőszaktétel azon, ami egykor létrejött. Ez alatt az időszak alatt – kb. 325-től kezdődően – maroknyi keresztény tagadta csak meg, hogy ehhez az óriási vallásos szervezethez tartozzon. Mivel nemet mondtak, üldözték és gyilkolták őket. Ezek – a gyülekezet történelmének másik keresztény csoportja – megízlelhatték, mit jelent a vallásos rendszer nemtetszését kivívni. A vallásos rendszer mint mesterséges szervezet természetes ellensége a gyülekezetnek, amely szerves létforma, élő organizmus.

A szervezet helye a reformáció idején

Később legalábbis a helyzet megváltozott. Eljött az 1517-es év és vele Luther Márton. Luther Szászországban élt, és az ország hivatalos államvallása természetesen a római katolicizmus volt. Luther elhagyta a Katolikus Egyházat, és vele együtt Szászország is. Ez pedig példátlan lépés volt! 1500 év után először egy európai nemzetnek *nem* a katolicizmus a hivatalos vallása. A szászok kihajították a katolicizmust a vallási ágazatból, helyére valami pedig teljesen újat szántak: a lutheránus (más néven evangélikus) vallást. A keresztény nemzetek közül mindnek a katolicizmus volt az államvallása – kivéve Szászországban! Egészen forradalmi!

Luther követőinek új teológiai nézetei voltak. Tanításaik gyökeresen eltértek a korábbiaktól. Új szertartások, új fogalmak, új szabadság és új vezetői titulusok születtek. (A „pap”-ból „lekipásztor” lett.) Minden nagyszerűnek tűnt. Luther azonban akaratlanul is hibát követett el: ugyanazt a szervezeti sémát tartotta meg! Bizonyos értelemben nem is volt más választása. Elárulom, miért.

Szervezetileg Szászország is pontosan úgy épült föl, mint jóval korábban a Római Birodalom. Ez az állam is annak a hatalmas államszervezetnek a kicsinyített mása volt. És persze az összes szász közigazgatási ágat a királyi kormányzat sémája szerint szervezték meg. Amikor tehát a lutheránus vallás lett az új, hivatalos államvallás, az elnevezések megváltoztak ugyan, de a szervezeti felépítés megmaradt gyakorlatilag pontosan ugyanolyannak, mint a Római Katolikus Egyházban. A lutheránus vallás éppen olyan szépen simult be a szász társadalmi struktúrába, mint az élet összes többi része – a hierarchia mintáját követve.

A későbbiekben más nemzetek is szakítottak Rómával. Szászország után Skandináviában is a lutheránus lett az új államvallás. Angliában VIII. Henrik alapított új egyházat. Skócia egy másikat. A teológia, a név, a szertartásrend különbözött, de a hierarchia mindenhol változatlanul megmaradt. Kialakult az új irány: Minden nemzetnek hivatalos államvallása lett. Hogy ez mi, az országról országra változhat, de az adott vallás *szervezeti felépítése mindig ugyanaz*. (És azokat a keresztényeket, akik nem idomultak ebbe a struktúrába, az összes ilyen országban üldözték.)

Szervezett vallás a reformáció után

Vizsgáljuk meg most a következő új fejleményt. Idővel megjelent a kálvinista, baptista, metodista stb., még később a pünkösdi felekezet. Ezek a csoportosulások valamelyest különböztek egymástól. Disszenterek! Ezek egyetlen országban sem képeztek hivatalos államvallást. Az állam adóbevételeiből soha egyetlen, fenntartásra szánt fillér sem jutott a perselyükbe. Gyakori megnevezésük a „szabadkeresztény”: szabadok az állami pénztől és befolyástól. Az általuk használt titulusok különböztek a többiekétől, teológiájuk szintén gyökeresen eltér. Szertartásaik (mert vannak) lényegesen egyszerűbbek. A szervezeti felépítésük azonban épp olyan régi, mint Rómáé; vagyis inkább, mint Babiloné. Sőt, olyan régi, mint az angyaloké! (Egyes csoportok kijelölik a vezetőiket, mások bizottságok által választják, megint mások demokratikusan megszavazzák... és minden felekezet más és más megnevezéseket használ. Működési struktúrájuk azonban minden esetben hierarchikus.)

Fiatal igeszolgáló koromban egyszer meghívtak, hogy a világ legnagyobb karizmatikus felekezetével működjek együtt. Körbevezettek a központjukban. Elmesélték, hogy az összes főbb felekezet felépítését tanulmányozták: melyiknek van a legjobb, legdinamikusabb, leghatékonyabb szervezeti felépítése. Megállapították, hogy Amerika *legnagyobb* protestáns felekezete működik a legolajozottabban és legjobban szervezeten. Tehát, mesélték büszkén, lemásolták tetőtől-talpig annak a vallásfelekezetnek a szervezeti felépítését, amelyben én is felnőttem. Számukra ez dicsekvésre adott okot, és igen büszkék voltak rá. Mit akarok ezzel mondani? Hogy a vallásunk megszervezésének gondolata a vérünkben van, sőt, egészen mélyen, a csontjainkba ivódott.

Az egyházszervezet mai állapota

A disszentereket követően már nemigen születtek újabb, nagy vallásfelekezetek. Új felekezetek születése helyett most a „nonprofit, felekezeten kívüli vallási szervezetek” alakítása a divat. Ezek az emberek egyenesen megmondják: „Szervezet vagyunk!”, és valóban azok is.

Az 1700-as és 1800-as években, amikor egy határozott, erős és vallásos férfi csinálni akart valamit, valószínűleg valamilyen új felekezet alapításába fogott. Ez viszont már a múlté. (Meg aztán az összes teológiai kérdést is alaposan megrágtuk már.) Az ilyen ember tehát ma adómentességért folyamodik, és vallási szervezetet alapít (alapítványt vagy egyesületet hoz létre). Lelkipásztor, pásztor, gyülekezet és zsinat helyett „munkatársak”, „központok” és „irodák” vannak. A struktúrát illetően tehát kicsi a különbség egy felekezeti egyházszervezet és egy nonprofit, alapítványi vallási szervezet felépítése között.

Gyakori vendég voltam a világ egyik legnagyobb ilyen szervezetének központjában, akik szervezeti hatékonyságukkal büszkélkednek is. Egyszer azt hallottam (nem tudom, hogy igaz-e a történet, de a lényeg nyilvánvaló), hogy a Harvard Egyetem gazdasági karának egyik végzős hallgatója alaposan tanulmányozta a felépítésüket, és megállapította, hogy az olyan hatékonyan és jól szervezett, mint a General Motors! Bizony, minden vallási szervezetnek és az összes felekezetnek is gyakorlatilag ugyanaz a struktúrája: Nimród, Dárius, Nagy Sándor, Julius Caesar, Nagy Konstantin, III. György, George Washington, Thomas Jefferson, Napoleon, Hitler, Churchill és Henry Ford struktúrája. A felekezetek és az alapítványi működésű vallási egyesületek ugyanúgy mind szervezetek. Ezek pusztán dolgok. *Vallási szerveződések*. Ezek a dolgok *nem* képezik Krisztus menyasszonyát.

Kedves Olvasó, nem tudom, mit érzel olvasva mindezt. Én határozottan el akarok határolódni minden ilyen gyakorlattól, és nem akarok részt venni semmi olyasmiben, ami ilyen távol esik az Úr szándékától. A gyülekezet történelme az egyik legszomorúbb történet – főként, ha arra gondolunk, mi lett volna, ha a keresztények soha nem vették volna föl, illetve ha most elhagynák a szervezeti struktúrákat. És ez a pont világít rá a *küldetésünkre*. Ha a múltból kiindulva előrejelezhetjük a jövőt, meg fogjuk kapni a magunkét

a vallásos szervezetektől azért, hogy mi nem szervezkedünk. (Fura módon a szervezeti kereszténység beborítja ugyan a földet, ez az óriási szervezet mégis rettenetesen fenyegetve érzi magát, ha olyan embereket lát maga körül fölnövekedni, akik nem válnak szervezetté. Rémület lesz úrrá rajta, ha csak meglát is olyan keresztényeket, akik kívül vannak a struktúrán. (A történelem tanúsága szerint a vallási vezetők *bármit* megtesznek, hogy elgáncsolhassák az ilyen lépéseket.)

Kevés olyasmi van, amit fontosabb lenne helyreállítani, mint azt az egyszerű dolgot, hogy keresztények Krisztus testeként gyűlnek össze, kívül a szabályos szervezeti sémán. A mi teendők világos. Nem lehetünk része az intézményesülésnek. Hát nem látjuk, hogy Isten királyságának – amely az embernek adatott – kívül kell maradnia az angali renden?

A rendszer „vallási” része

Nyomon követtük a rendszert: a mennyekből indult ki! Használtuk ugyanakkor a „vallásos rendszer” kifejezést is, valamint azt, hogy „szervezett vallás”. Lehet, hogy mielőtt tovább megyünk, egy kicsit jobban meg kellene vizsgálnunk a kifejezés első szavát. Mit értek az alatt, hogy „vallásos” („vallási”) rendszer?

Ha azt mondanám, hogy a buddhizmus egy rendszer, vagy a hinduizmus egy rendszer, ebben mind egyetértenék. Ezek vallási rendszerek. Mi a helyzet a zsidó vallással? Az is az? Igen. Mindig is az volt? Nem. Egy időben ez volt Isten munkája a földön. Mózes és Dávid napjaiban az élő Isten a saját akarata szerint munkálkodott az emberek egy csoportjában. Egy napon azonban Isten eltávozott a héberek vallásából – a judaizmus azonban csak ment tovább... immár Isten nélkül. És lám, vallási mozgalom állt elő. Egy vallásos tömb, csak éppen az Isten hiányzik belőle, aki az egészet létrehozta. Mégis mind a mai napig létezik. De miként képes a túlélésre? Ennek több oka is van, de az egyik eszköze a túlélésre (ez pedig elengedhetetlenül fontos a fennmaradás szempontjából, ha Isten nincs benne), a szervezetté válás. A judaizmussal is ez történt. Mi több, *már jóval* azelőtt, hogy Pál színre lépett volna, ez már megtörtént.

Azt hiszem, azok, akik bármely korszakban, de kívül vannak a szervezett valláson, törvényszerűen összeütközésbe kerülnek az adott kor éppen uralkodó vallási rendszerével. Pál a judaizmussal került szembe. (Az anabaptisták a katolikusokkal, Watchman Nee, Bakht Singh és Prem Pradhan pedig a „jófiúkkal”: az evangéliumi keresztényekkel – akikről beigazolódott, hogy a legjobbjait is képesek üldözni.) Valószínű, hogy mi *nem* a judaizmussal fogunk ütközni, de hogy valakivel ütközni fogunk, ezt biztosra vehetjük. „Veszélyben zsidóktól” – a szervezett valláson kívüli keresztények életéhez ez hozzátartozik. Valamilyen vallási rendszer már bizonyosan feni ránk a fogát.

A zsidó vallás egykor Isten munkája volt. Isten azonban elhagyta, és szervezetté vált. (Vagy fordítva?) Később pedig a judaizmus Isten új, földi munkájának ellenségévé lett. Az, ami Isten munkájaként indult, Isten ellenségévé vált. Ha semmilyen más indokot nem találunk arra, hogy féljünk magunkat megszervezni, ez az egy is elég, hogy visszariadjunk.

A buddhizmus vallási rendszer. A judaizmus is vallási rendszer. De vajon megtörténhet ez a keresztény hittel is? Lehetséges-e, hogy valamilyen keresztény munka, amely Istentől van, egy ponton az Isten egy újabb munkálkodásának az ellenségévé váljon?

Utolérte-e vajon ez a csapás az ősegyházat? Az évszázadok során vajon szervezetté és Isten ellenségévé vált-e, vagy Isten még mindig vele van? Vagy lehetséges, hogy Isten elhagyta még az ősegyházat is, és másokat választott helyettük?

Felmerülhet bennünk, hogy hiszen az ősegyház már nem létezik, körülbelül Kr. u. 300 körül a gyülekezet korai szakasza véget ért. Miképp kérdezhetjük, hogy Isten vajon még *ma* is a korai gyülekezettel van-e? Ne hamarkodjunk el a választ. A korai gyülekezet ugyanis lehet, hogy mégsem ért még véget, hiába halljuk ezt gyakran. Lehet, hogy azóta tart – még ma is!

Amikor fiatalon a hittudományi főiskolára jártam, két előadást is meghallgattam arról, hogy mi történt a korai gyülekezettel. Egyesek szerint az ősegyház már nem létezik. Mások arról tanítottak, hogy a korai gyülekezet kis csoportjai fennmaradtak az Alpokban, Spanyolországban stb. Jómagam tizenhét éves korom óta tanulmányozom a gyülekezet történelmét, és megállapítottam a következőt: A fenti két állítás egyike sem támasztható alá történelmileg. Bármennyire is vonakodunk elismerni, a legfőbb bizonyíték valahol máshol rejtőzik.

A korai gyülekezet ugyanis ma is létezik, *töretlenül folytatódik!* Nem az eredeti állapotában létezik, ez bizonyos. De itt van, megvan ez a hosszú, átalakult, megromlott, gyökeresen megváltozott, de mégis *töretlen* leszármazási ág. A korai gyülekezetet ma Római Katolikus Egyháznak hívják. Itt van tehát az ősegyház, plusz Nagy Konstantin, plusz halálos adag pogányság, plusz intézményesülés, plusz 1700 év összes hagyománya, plusz maszlag, plusz ki tudja, még mi minden.

Kr. u. 325 táján a korai gyülekezet összeadta magát a római pogánysággal. Szentségtelen egyesülés volt ez, részben pogány, részben szent. Isten pedig kísértalt a menyegzőről. A korai gyülekezet ettől az időtől fogva vallási szervezetté vált. Isten pedig? Elment máshová, hogy az *Ő munkáját* folytathassa másokkal. (Isten nem gondolkodik felekezeti alapon.) Sajnálom, ha ez megrázó hír. Isten akár holnaptól valami teljesen újat kezd, ha szükségesnek ítéli. Akármikor ejthet valakit, és kiválaszthat helyette egy másikat. *Ő a saját* munkáját nem hagyja abba. Látjuk tehát, hogy a buddhizmus *most* vallási szervezet, de mindig is az *volt*; a judaizmus vallási rendszerré *vált*; az ősegyház pedig szintén intézményesült vallás *lett*.

Mi a helyzet napjaink evangéliumi kereszténységével? Ez már kényelmetlen kérdés? A mai kereszténység körülbelül kilencvenkilenc százalék intézmény és egy százalék élet (és akkor még nagyvonalú voltam). Akik újonnan született hívők vagyunk, az elején mind valamilyen vallási szervezetben növekedtünk. Ismétlem, olyan szervezetben, amely vallási céllal jött létre. Ez ma a kereszténység. Ez az, ahol a hívők ma megtalálhatók.

Hogyan fest a kereszténység világa ma? Sok-sok mozgalom tarka szötte, amelyek mindegyike valamikor úgy indult, hogy Isten kisebb-nagyobb mértékben, de megáldotta a kezdetüket. Áldását azonban réges-rég visszavonta. (És van olyan is, amelyikkel *soha* nem is volt.) Ezek mindegyike ma már nem több, mint vallási célú szervezet. A kereszténység jó része nem más, mint valami olyasminak a maradványa, ahonnan Isten eltávozott. De hová ment? Elment, hogy kihívjon Magának egy népet, mint ahogy kihívta Ábrahámot, hogy az életüket teljesen Jézus Krisztusnak adják, és csakis Őt ismerjék, rajta kívül mást ne ismerjenek.

Mi képezi a vallásos rendszert a mi életünkben?

Elérkeztünk annak a kérdésnek a megválaszolásához, hogy miként is határozhatnánk meg a vallásos rendszert ma. Utána pedig megvizsgáljuk, milyen viszonyban legyünk vele mi. Vajon napjaink összes vallási szervezete – ideértve a felekezeteket és alapítványokat is – a világrendszerhez tartozik? Ezek is a nagy rendszer egy-egy kicsiny alrendszerét képezik? Először is, nem kérdéses az Ige tanítása arról, hogy a világrendszer létezik. De vajon egy akármilyen felekezethez tartozó gyülekezet része volna ennek a rendszernek? Lehet, hogy vallási szervezet csupán?

A kérdés megválaszolásához hadd hívjam meg az Olvasót egy képzeletbeli, kelet-texasi városkába. Itt a mi elképzelt kisvárosunkban megtalálhatjuk az oktatás rendszerét. Ez a kisléptékű oktatási rendszer pontosan úgy épül föl, mint ahogyan I. Dárius több mint kétezer évvel ezelőtt a birodalmát fölépítette. Városkánkban a gazdasági szféra is él és virul. Vajon milyen mintára? Bizony ugyanarra. Politikai rendszere is van a városnak. Ez sem más, mint az újrálelt Babilon. És így folytathatnánk, szinte a végtelenségig: sport- és szabadidőszervezés, szórakoztatás, egészségügy, közigazgatás. Most fogjuk az egészet össze, és mit látunk? Valamit, amit az emberek boldogan „kis helyi társadalmunknak”, a „mi városunknak” neveznek. A város pedig valójában sok összetevőből, vagy sok szeletből áll, mintha egy hatalmas torta lenne. Ha a szeleteket összeillesztjük, megkapjuk a közösségi életet, helyesebben a „civilizációt”. Sok kicsiny rendszer, intézmény és szervezet egy nagy egészet ad ki: egy várost Kelet-Texasban. És ennek a közösségnek a kellős közepén, az összes többi szelet középpontjában – a torta igen összetett részén – található a közösség vallási rendszere. Nemcsak szerves része a közösségnek, hanem egyenesen elvárják tőle, hogy szorosan kapcsolódjon a város életének összes többi aspektusához is. Én már csak tudom, lelkipásztor voltam Kelet-Texasban!

Nagyon nehéz ezt elmagyarázni, de a vallásos rendszer *egyértelműen* a világrendszerbe tartozik. Igen, és mi, felekezeti pásztorok, lelkipásztorok részei voltunk annak a rendszernek. (És igen, a felekezetem akkor is, most is intézményes, szervezett volt, méghozzá tetőtől-talpig. Ez nem kritika, ez idézet, ezt hirdették büszkén magukról.)

Mi, lelkipásztorok meglátogatjuk a beteget, eltemetjük a halottakat, beszédet mondunk civil, iskolai és politikai rendezvényeken. Sőt, Néró cirkuszainak árnyékában még az amerikai futball-stadionok közvetítőfülkéjében is mikrofont ragadunk, hogy áldást kérjünk a közelgő összecsapásra. Ott vagyunk a nagycsaládok, a cserkész, a Karitás, a Vöröskereszt és más hasonló jótékonyági szervezetek, alapítványok bizottságaiban. Nyilvánvaló, hogy nem láttuk meg, milyen halálos küzdelem dül evilág királysága és Isten királysága között. Nem láttuk, és nem látjuk, hogy az egyház is egyfajta civilizáció, de olyan, amelyik az emberi civilizációtól teljes mértékben különbözik, és tőle határozottan elkülönült; olyan királyság, amely közvetlen konfliktusban áll *azzal* a civilizációval, amelyet Kelet-Texasban „társadalmi élet”-nek neveznek. Mégis ott vagyunk, vallási szervezetként, amely elválaszthatatlan részét képezi „kis helyi társadalmunk” életének.

De épp annyira baj – ha nem még nagyobb annál, hogy a rendszer szerves része vagyunk –, hogy strukturálisan is azonosak vagyunk vele. Az átlagos baptista gyülekezet valójában egy szervezet. (Aki nem hiszi, lépjen be egybe. Mi olyan jól szervezettek voltunk, hogy ahhoz órát lehetett volna igazítani.) Ezzel megint csak nem kritizálni akarom a baptistákat, hiszen ők épp erre büszkék. De megismétlem itt is, hogy Jézus Krisztus gyülekezete egy hajadon nő, élő organizmus – nem pedig egy dolog, valamilyen élettelen, mesterséges szerkezet. A rendszerek az angyalok és – a bűneset óta – a bukott emberek életmódjához tartoznak. A gyülekezet pedig Isten családjához tartozik.

Egészen véve a kereszténység az elmúlt ezerhétszáz év során a világrendszer részét képezte, és úgy épült föl szerkezetileg, mint az összes földi intézmény. De *mindig*, minden korban voltak olyan keresztények, akik nem követték ezt a hagyományt. Én is csendesen, békésen, bírálat, büszkeség vagy dicsekvés nélkül, de az ő tanúságtételük mellett foglalok állást. Senki iránt rosszindulatot nem táplálva, és mindenki iránt a szeretetet megőrizve, de kiléptünk a hagyományos egyházból, hogy a Krisztus testének organikus (szerves, élő) kifejeződése mellett kötelezzük el magunkat.

A mai kereszténység alapvetően nem más, mint hatalmas szervezet, illetve úgy is mondhatnám, hogy szervezetcsoport. Legtöbbjének a helyzete nem sokban különbözik az ősi héber hittől. A valdens keresztények (akik olyan bátran tartották magasba a fáklyát a sötét középkorban) az izraelitákhoz

hasnoln egykor Isten földi munkájának a középpontját jelentették. Mára csak üres héj maradt belőlük, vallásos szervezet, a nyakukba akasztott „gyülekezet” táblával. És ugyanígy jártak a római katolikusok, az evangélikusok, az anabaptisták, a testvérgyülekezetek és így tovább. Hát nem lenne csodálatos, hogy ha egyszer Isten eltávozott valakik közül, akkor azok szépen eltűnnének a történelem süllyesztőjében és nem hallanánk felőlük többet? Ehelyett azonban a csontok tovább menetelnek, még ha a szellem rég el is távozott onnan.

Néhány egyszerű pontot érintettünk. Megismertük a hierarchikus szervezet eredetét: Isten ezt az angyaloknak szánta. Az egyik angyal, Lucifer célja viszont az, hogy minden embert ebbe a szervezeti hálóba szorítson bele. Továbbá megtudtuk, hogy a gyülekezet nem intézmény, nem mesterségesen létrehozott szervezet, hanem élő organizmus. A legtöbb „egyháznak” nevezett létforma nem más, mint pusztán az ősi Róma, Asszíria és Babilon mintájára felépített vallási szervezet. A keresztények családjának legnagyobb része valamilyen vallásos szervezetben található, amelyik – felépítésében – taszítóan hasonlít magához a világrendszerhez.

De ha még mindig lenne valahol a hátsó sorokban olyan, aki kételkedik, hadd hívjam még egyszer a világi történelemírást a tanúk padjára, és kérdezzük meg, hogy a kereszténység vajon vallási rendszer-e. Igazolja hát a történelem a fenti állítások valóságát. Álljon itt Durant tizenháromkötetes opuszából, A civilizáció történetéből néhány idézet. Mindegyik a harmadik kötetből, a *Caesar és Krisztus* címet viselőből származik. Olvassuk el és hullassunk könnyeket.

Róma szervezeti rendszeréről:

„Rómának a közigazgatás művészetében nem akad párja (...) ebben a felülmúlhatatlan keretrendszerben Róma görög eredetű kultúrát épített (...): csodálattal magába olvasztotta és állhatatosan megőrizte Karthágó és Egyiptom, Görögország és a Kelet technológiai, intellektuális és művészeti örökségét.” (Durant: *The Story of Civilization – A civilizáció története* –, III. kötet, 670-671. old.)

A pogányságnak a gyülekezet fölött aratott győzelmről:

„Amikor a kereszténység legyőzte Rómát, [a pogányság] egyházi struktúrája, a pontifex maximus címe és öltözeke, az anyafigura tisztelete (...) átöröklődött az új vallásba, és a leigázott Róma foglyul ejtette legyőzőjét.” (Uo., 670-671. old.)

Az egyházszerkezetről:

„A kormányzás gyeplőjét és szakértelmét a haldokló birodalom az életerősebb pápaság kezébe adta át.” (Uo., 671-672. old.)

Nagy Konstantin „megtéréséről”:

„Megtérése vajon őszinte volt-e (...), vagy lépése politikai bölcsességből fakadt? Inkább az utóbbiról lehetett szó (...). Galliai udvarában pogány tudósokkal és filozófusokkal vette magát körül. (...) A püspököket egész uralkodása alatt politikai szövetségeseiként kezelte. (...) A kereszténység nem cél, hanem eszköz volt számára. (...) Tanítóik a világi hatalomnak való alávetettségre neveltek. (...) Konstantin abszolút monarchiára törekedett, így a vallási támogatás csak hasznót jelentett kormányzásának. (...) Az egyház mintegy szellemi kapcsolatot kínált a monarchia számára.” (Uo., 655-656. old.)

A gyülekezeti rend elpogányosításáról

„Nem csak arról volt szó, hogy az egyház átvett bizonyos vallási szokásokat (...) a stólát és más öltözekeket a pogány papoktól, a tömjén és a szenteltvíz használatát (...) a gyertyagyújtást (...) a szentek tiszteletét, az építészeti megoldásokat (...), a római jogot mint az [egyházjog] alapját, a pápai [pontifex maximus – legfőbb pap] címet. (...) A rómaiak ajándéka mindenekelőtt a hatalmas kormányzati struktúra volt, amely (...) az egyházi szabályozás [!!!] szerkezeti felépítésévé is vált. A Római Egyház a római állam nyomdokait követte (...). Amiképp Júdea erkölcsöt adott a kereszténységnek, (...) úgy most Róma szervezeti felépítést ajándékozott neki.” (Uo., 618-619. old.)

A kérdésem most a következő: Részt vehetünk-e a szervezett vallásban?

Egyesek talán nem értenek egyet a szervezet *szellemi* eredetét illető magyarázatommal. Hiszen tévedhetek is. De a világi történetírás is alátámasztja, hogy a jelenlegi kereszténység intézményes, Róma mintájára szervezték meg, azt pedig I. Dárius példájáról vették. Az őspogányság netovábbja! Gondoljátok, drága testvéreim, hogy amikor Isten nekünk adta ezt a gyülekezetnek nevezett dicsőséges létformát, akkor az Élő Isten, a Mindenható Dáriustól vett volna ötletet, és olyan szerkezeti felépítést adományozott volna neki [személy!], amely Babilon és Perzsia mintájára készült?

Dehogy! Minden azt mondja bennünk, hogy az első évszázad gyülekezetének működését tekintve radikálisan különböznie kellett minden mástól a földön: ő mindörökké megszervezhetetlen. Mi a mi küldetésünk? Hogy visszakerüljünk a gyülekezetnek ebbe a szerves, eredeti, természetes, strukturálatlan kifejeződésébe.

Nem tudom, hogy mások milyen utat választanak, de én és az én házam... mi visszatérünk – nem Róma, hanem a korai gyülekezet útjához.

Ki merne a rendszertől elszakadni ennél kisebb horderejű küldetésért?

Quo vadis?

Hová mész?

Vonjunk le néhány következtetést az eddig ismertetett tények alapján.

Először is, az élet nem képes fennmaradni a gyülekezetben, ha annak intézményes a struktúrája. Földi feladataink része, hogy hozzáfogjunk a gyülekezeti élet megtapasztalásának egyértelmű helyreállításához itt a földön. Nem szabad megszervezni magunkat. A gyülekezet életének ismét virulnia kell a földön.

Másodszor, a vallásos rendszer következetesen üldözte a rendszeren *kívüli* keresztényeket. Ez igaz volt minden országban és minden korban, ahol és amikor csak léteztek rendszeren kívüli keresztények. Legyen az bár az iszlám, buddhizmus, hinduizmus, szervezett judaizmus vagy szervezett kereszténység... mind hajlamosak fellépni a szervezetiséget megtagadó keresztények ellen. Ne lepődjünk meg, ha valamikor később ebben a sorsban osztozunk mi is.

Harmadszor, nem tudunk teljesen a világrendszer hatókörén kívül kerülni. A világrendszer betölti a földet. Ahhoz, hogy teljesen elszakadjunk tőle, el kellene költöznünk a hegyekbe vagy a pusztaságba, és ott remeteként élni. A világrendszerrel kapcsolatban az elhívásunk a következő: legyünk a világban, de ne legyünk a világból való. Van azonban egy olyan rendszer a világrendszeren belül, amelytől olyan távol kell maradnunk, amennyire csak lehetséges: nem lehetünk része a *vallásos rendszernek*. Nem segítjük, nem tápláljuk, nem bátorítjuk – de nem is harcolunk vele. Egyszerűen nem veszünk róla tudomást.

Ennek talán legjobb illusztrációját a Dániel 6 első tíz versébe sűrítve találjuk. Ez a szakasz világosan kimondja, hogy egész Babilont e szervezeti minta szerint irányították. Az 1-3. vers a hierarchia tökéletes leírását adja. Ugyanez a három vers azt is megmutatja, hogy Dániel abszolút hajlandó volt világi munkakört betölteni a szervezeti struktúra kellős közepén. Ezen a struktúrán belül volt azonban egy szervezeti egység, amelyhez Dánielnek semmi köze nem volt, és amelyhez nem adta magát... amelyhez semmilyen módon nem idomult, és nem változtatta meg a hozzáállását – még ha ez azt is jelentette, hogy az oroszlánok vermébe hajítják. Tehát, amint azt hétéves korunkban a nyári bibliatáborban megtanultuk, merjünk Dánielek lenni, akármivel járjon is!

Negyedszer, ha a vallásos rendszer bármikor is ellenünk szegül – ha a „veszélyben zsidóktól” mai változatával kerülünk szembe –, minket is ugyanolyan hozzáállás, ugyanolyan személetmód és ugyanolyan válasz kell, hogy jellemezzen, mint egykor Pált.

A próba

A jövőre való hivatkozással szeretném lezárni ezt a részt. Bukott állapotában az ember *természetes*, veleszületett módon pogány. Isten munkái idővel rendre visszatérnek a bukott ember útjaihoz. Miképp állapíthatjuk meg, ha mi is erre az állapotra jutottunk?

Miképp tudhatjuk meg, ha az Úr véget vetett annak, amit velünk elkezdett? Megmondom őszintén, nem tudom. De árulkodó jel lehet, ha a következő dolgok rendszeressé váltak közöttünk: Ha mondjuk intézményessé válunk, és saját ingatlant veszünk. Amikor világiassá válunk... megint. (Ne feledjük, hogy a világban *voltunk*, mi szakítottunk a világgal; de könnyen vissza is mehetünk.) Amikor már nem Krisztus az igehirdetésünk középpontja. Amikor a Biblia, vagy az evangelizálás, vagy az erkölcs, vagy „a gyülekezet” válik középponttá. Amikor már nem tapasztaljuk meg az Urat, csak beszélünk az Úr megtapasztalásáról. Amikor már nincs bennünk kereső szellem. Amikor belterjessé válunk. Amikor egymással vitatkozunk. Amikor fogunk egy ilyen listát, és lenyomjuk egymás torkán legalább féltucat lehetséges magyarázattal arról, hogy mit jelent. De tényleg nem tudom, hogy ezek jelzik-e vagy sem, hogy az Úr eltávozott közülünk.

Van azonban két olyan eshetőség, amelyet határozottan meg kell említenünk: (1) Amikor *elkezdünk* a vallásos rendszerrel közösségben lenni, jó, ha sátrat bontunk, és szépen lelépünk a történelem színpadáról. (2) Amikor egyszer csak többé nem vagyunk nyitottak, és *beszüntetjük* a közösséget a rendszerből való egyes keresztényekkel – akkor itt az ideje lehúzni a rolót, és szépen eltűnni a föld színéről.

Lehetetlenségnek látszik, hogy ne legyen semmi közünk a vallásos rendszerhez, ugyanakkor teljes nyitottsággal viszonyuljunk minden keresztényhez. Mégis ezt kell tennünk. Erre vagyunk elhíva. Drága testvérem, akármit tartogat is számunkra a jövő, akármilyen sorsrész esik is ránk, tartsuk szem előtt Pál példáját, amikor nyomorúságban volt a zsidóktól. Legyen ez a mi hozzáállásunk is!

3. fejezet

Hozzáállásunk az egyes keresztényekhez

Most egy teljesen más témához érkeztünk. Beszéltünk arról, hogy milyen legyen a hozzáállásunk „a zsidókhöz” és „a pogányokhoz”, de mi a helyzet a vallásos rendszerben lévő egyes keresztényekkel? Ennek megválaszolása súlyos kérdéseket vet föl. Az Ige sok esetben segíthet útmutatással, és végigvezethet a problémákon, amelyekkel találkozunk; akár közvetlenül egy ige, akár valakinek a példája

által. Itt azonban nem ez a helyzet. Olyan problémával találkozunk itt, amelyik még ismeretlen volt az első században. A keresztények a gyülekezetben voltak, azaz részesei voltak a gyülekezet életének. Nem vettek még részt ezen kívül vagy még féltucat *egyéb* vallásos mozgalomban is. Ma ennek ellenkezője igaz. Szinte nincs is olyan keresztény, akinek lenne tapasztalata a valódi gyülekezeti életről; ugyanakkor gyakorlatilag minden buzgó hívő egy vagy több vallásos intézményben is részt vállal. Súlyos probléma, és nem találunk igei párhuzamot, amely segíthetne. Vessünk egy pillantást erre az egyedi helyzetre.

Ma a legtöbb keresztény még soha nem tapasztalta meg a valódi gyülekezeti életet, vagy sokkal inkább, soha nem is hallottak az életről a gyülekezetben. A „gyülekezet” a legtöbb mai hívő számára nem más, mint valamilyen épület, a „gyülekezeti élet” pedig nyilván nem jelent egyebet annál a néhány óránál, amit hetente abban az épületben töltenek. Az igazán buzgó hívő ma valószínűleg a „gyülekezeti ház” aktív látogatója, résztvevője (vagy legalábbis próbál az lenni), és legalább egy, de inkább *több* felekezetközi szervezet sorait is erősíti.

Egyik fajta mentalitás sem volt ismert az első században. Nem létezett olyasmi, hogy hívők *benne* lettek volna a vallásos rendszerben (ugyanakkor a gyülekezet megtapasztalásában pedig *nem*), azokkal szemben, akik nem voltak tagjai a vallásos rendszernek (viszont naponként *megtapasztalták* az életet a gyülekezetben).

Hadd illusztráljam, milyen távol esik a mai keresztény mentalitás az első század mentalitásától. Ha például Thesszalonikába utaztunk, rátalálhattunk a hívőkre, akik Jászón házában gyűltek össze. Lehet, hogy néhányan hiányoztak, mert otthon maradtak, és olyanok is lehettek, akik elhagyták a hitet és visszamentek, hogy a pogány templomokban imádják a bálványokat. De nem volt jelen a városban vagy egy tucat felekezetközi szervezet, három missziós társaság és száznegyvennégy felekezet; hetvenöt „szabadkeresztény gyülekezet”, harminc házi bibliatanulmányozó-csoport és három házigyülekezet. Efféle helyzet egyszerűen nem létezett az első században. Jócskán voltak problémáik, de egyik sem volt ilyen jellegű, mint amit felsoroltunk.

Nem kaptunk tehát választ a kérdésre, hogy milyen kapcsolatunk legyen azokkal a keresztényekkel, akik teljes mértékben a szervezett valláshoz tartoznak. Szinte megoldhatatlannak tűnő probléma ez. Bárhogyan is reagálunk rá, annak a legmagasabb rendű reakciónak kell lennie. Miért? Mert a helyzet ezt követeli meg.

A mostani mentalitásunk

Mi a különbség a mi mostani mentalitásunk és az első század mentalitása között? Nem a tanításra gondolok, nem is arra, hogy mit hiszünk, és nem is a gyakorlatra – ami azt illeti, semmi olyasmire nem gondolok, amit tudatosan végzünk. Sokkal inkább azt értem ez alatt, hogy milyen perspektívából látjuk a dolgokat, hogy milyen a hozzáállásunk a környezetünkhöz. És valamiféleképpen a „modern keresztény gondolkodásmód” nagyobb befolyást gyakorol arra, hogy miként végezzük a dolgokat, mint az összes tanításunk, módszerünk, célunk, álmunk, látásunk és reménységünk együttvéve.

A mai mentalitás egy kalap alá veszi a felekezetközi alapítványt a gyülekezettel. Az ember alkotta szervezetet egy szintre helyezi azzal, amiért Isten egyáltalán embert teremtett! Egészen hihetetlen. Ez azonban nem valami szándékosan kigondolt hozzáállás. Egyszerűen ott lóg a levegőben – láthatatlanul, kimondatlanul, észrevétlenül – mégis erőteljesen jelenlevő és hihetetlenül befolyásos módon.

Ugyanez igaz a Krisztus testében lévő megosztottságra. A mostani kor egyenesen magasztalja a megosztottságot. Persze senki sem gondol rá így. Hadd illusztráljam: Egy kiváló, szellemi testvér összegyűjt egy csoport üzletembert. Lefesti előttük látását egy új szervezetről – amely valami egyedit fog

elvégezni, valamit, amire nagy szükség van. A jelenlévők fellelkesülnek, és osztoznak a látásában. Magasztalják eltökéltségét – és az Úr testében *újabb* hasadás keletkezik. A megosztottságnak örvendeznek!

Ez napjaink megkérdőjelezhetetlen mentalitása. Egyetlen városban akár száznál is több gyülekezet lehet – benzinkút sincs ennyi! Gombamód szaporodnak a felekezetközi szervezetek, alapítványok, házi bibliatanulmányozó-csoportok, házigyülekezetek, a különböző szerveződésekről nem is beszélve. Nagy a kereslet a jó szervezőkészséggel rendelkező testvérek iránt; olyan férfiak iránt, akik könnyedén összerántanak egy olajozottan működő szervezetet, amelyik hatékonyan elvégzi a munkát... az Úrért. Mint korábban is említettem, a nagy felekezetek közül sokan büszkéek a jól működő, hatékony, aprólékos gonddal fölépített egyházszervezetükre.

Ez a kimondatlan, nem tudatos mentalitás pedig azt eredményezi, hogy a „valamit” egy szintre hozzák a „valakivel”. Az Úr gyülekezete menyasszony; élő, lélegző, Istenből származó organizmus. A szervezet (az organizáció) pedig hideg, rideg, élettelen, emberalkotta képződmény. Mai hozzáállásunkkal mégis, akaratlanul bár, de az Úr menyasszonya fölé magasztaljuk a művi szerkezetet!

Nem akarok senkit felelősségre vonni ezért, mindössze vázoltam a jelenlegi helyzetet. Így fest ma a történet. És meg kell tanulnunk együtt élni ezzel a helyzettel, mert változásban ne is reménykedjünk, legalábbis nem a mi életünkben. A minket érintő kérdés a következő: Az adott helyzetet tekintve miként viszonyuljunk más hívőkhöz? Ez pedig nem könnyű kérdés. Legyünk óvatosak! A lehető legmagasztosabb utat kell megtalálnunk. És bármi legyen is ez, rögzös útnak nézünk elébe, mert a minket körülvevő keresztény mentalitás annyira távol esik az első századi szemléletmódtól.

Bevallom, néha irigylem az akkor élt testvéreinket. Tény, hogy sok nyomorúságuk volt, és valóban, sokat szenvedtek. De volt segítségük is. Nekik olyan problémáik voltak, amelyek megtalálhatók az Igében. De nekünk? Nekünk sok olyan nehézségünk van, amilyenről nem is esik szó a Bibliában! Gondoljuk csak meg, hogy ők mi mindennel *nem* szembesültek!

Két ellentétes gondolkodásmód

Megpróbálnám leírni, miként nézhetett ki az első századi egyház, ha a mi mentalitásunkkal lettek volna „megáldva” – de ehhez egy könyv is kevés lenne. Vizsgáljuk meg inkább röviden a két gondolkodásmód közötti különbséget! Tegyük föl, hogy valaki az első században üdvösséget nyert, mondjuk Ikónium városában, a Pál szolgálata nyomán létrejött, pogány származásúakból álló gyülekezetben. Az új kereszténynek két választási lehetősége volt: a város többi hívőjével együtt gyűlik össze – vagy elfelejti az egészet. *Csak* e kettő közül választhatott. Elég egyszerűnek tűnik!

Csak egyetlen keresztény társaság létezett Ikóniumban. Nem több. Nem lehetett máshová menni. Nem volt minden utcában „házicsoport”. Nem volt egy felekezetközi szervezet sem, akihez csatlakozni lehetett volna, hogy az ember „kamatoztathassa az Istentől kapott tehetségét”. Nem volt egyetlen független misszionárius sem, akinek a humorosan előadott történeteit esténként meg lehetett volna hallgatni a helyi művelődési ház nagytermében. Nem volt tucatnyi gyülekezet, nem volt tucatnyi szolgálat vagy szolgáló, illetve keresztény szervezet, amelyből választani kellett volna. Egyetlen gyülekezet. Egyetlen társaság. (Hú, de unalmas.) Nincs kínálat, csak egyből lehet választani. Még az a gondolkodásmód sem létezett, amely képes lett volna felfogni, mit jelent egy ilyen választási lehetőség vagy a megosztottság.

Nem volt „hajléktalanmisszió”. Nem volt szálló az athéni hippiknek. Nem volt „Keresztények Izraelért”. Még csak egy főiskolai alapítvány sem létezett, hogy az arisztotelészi filozófia-szakos

hallgatókat megnyerjék Krisztusnak. Nem volt idegen nyelvű misszió bevándorlóknak, nem volt „Vegetáriánusok Krisztusért” szervezet sem. Még csak egy nyári táborhely sem létezett, sem egy felekezetközi traktátus társaság. Képzeljük csak el: nincs bibliaiskola, nincs keresztény iskola, nincs „Korinthusi Nemzetközi Karizmatikus Közösség”. Nincs „piacmisszió”. Nincs keresztény kávézó, nincs missziós szervezet a délkelet-etiópiai leprások megsegítésére. És még gyógyító alkalmakat sem szerveznek a helyi szálloda dísztermébe.

Ikóniumban nincs más, csak a gyülekezet, és abból is csak egy van.

Mire akarok kilyukadni? Arra, hogy Ikóniumban nem voltak keresztények a vallásos rendszerben. A keresztények csakis és kizárólag egyetlen helyen voltak megtalálhatók: a Krisztus testében – amely töretlen egységben gyűlt össze Ikóniumban. A gyülekezet volt a keresztények egyetlen gyűjtőhelye abban a városban. Voltak ott nemhívők is. Zsidó nemhívők. Őket a helyi zsinagógában találhattuk meg. Voltak pogány nemhívők is. Ők meg bármelyik közeli templomba mentek, hogy leboruljanak valamilyen istennő előtt. A nemhívők két vallási rendszerben voltak megtalálhatók: a judaizmusban és a pogányságban. Hívők pedig csak egy helyen voltak: Jézus Krisztus menyasszonyának szerves, organikus mindennapi életében.

Képzeljük csak el, a gondolat még meg sem született senki fejében, még csak lázálomban sem merült föl senkiben, hogy a hívők helyi összegyülekezésében szakadás történhetne! Gondoljuk végig még egyszer, hogy mi nem volt az első századi városokban: Nem volt káosz, hogy néhány keresztény otthonokban gyűlik össze, mások a zsinagógában, egy harmadik csoport minden vasárnap délelőtt kibérli a helyi pogány templomot... Nem volt semmilyen felekezetközi szervezet elnökkel, vezetőséggel és munkatársakkal, nagy épülettel a városközpontban, kézírásos kis tekercseket osztogatva a város keresztényeinek, hogy elegendő pénzt tudjanak összegyűjteni Apollós testvér kiküldésére Babilonba. Nem voltak ifjúsági utazózenekarok, akik a helyi sportpályán léptek volna föl díszes egyenruhában, a legújabb pogány dalok dallamára zsoltárokat énekelve, bizonyágot téve arról, milyen csodálatos hit által élni... majd körbeadták volna a perselyt. Mindez nem létezett tehát, és ez komolyan javára szolgált az első keresztényeknek.

A keresztények a gyülekezetben voltak. Nem volt megosztottság. A megtérés és a helyi hívőkkel való közösség azt jelentette, hogy az ember *kívül* került a vallásos rendszeren. Való igaz, voltak olyan keresztények, akik elestek, és visszatértek a zsinagógába (ha zsidók voltak), vagy a pogány templomba (ha nemzsidók voltak). De nem találhattunk olyat, hogy egy egész teremnyi belőlük a pogány templomban *gyűlik* össze, és magukat a „Második Ikóniumi Gyülekezet”-nek vagy „Pogány Templomok Krisztusért Nemzetközi Egyháza”-nak nevezik.

Mára gyökeresen megváltozott a helyzet. A keresztény hit magára vette az intézményes szervezetséget, és az Úr népének legnagyobb része ebben a vallásos szervezeti struktúrában él. Nekünk pedig óriási problémánk van, olyan, amely nem található meg az Igében.

Hogy még tovább bonyolítsuk a kérdést, az Úr népe nem is tud minderről. A leghalványabb fogalmuk sincs arról, hogy ők valójában egy intézményes szervezet tagjai, amelyhez valaki hozzáragasztotta az „egyház” vagy a „gyülekezet” szót.

Azt hiszem, érthető, mit akarok mondani: A jelenlegi keresztény mentalitás berögzült; nem tudatos; és együtt kell vele élnünk – annak ellenére, hogy egyszerre egyöntetűen ragaszkodik, ugyanakkor teljes mértékben szembe megy az első századi hívők szemléletmódjával.

Mi legyen a mi hozzáállásunk?

Most pedig elérkeztünk az igazi problémához. Ami nem kicsi. Mi legyen a mi hozzáállásunk a vallásos rendszerben lévő keresztényekhez? Ne feledjük, hogy drága, értékes testvéreink vannak a vallásos rendszerben. És azt is tartsuk szem előtt, hogy nekik halvány fogalmuk sincs arról, hogy valójában egy rendszer rabszolgái.

Az én drága nagymamám olyan hűséges egyháztag volt, amennyire az ember csak lehet. Ha elmondtam volna neki, hogy a felekezete egy szervezet, és hogy a szervezeteket a Római Birodalom felépítése alapján mintázták, amely Babilonból származik, és valójában az anyagi rend másolata, azé az anyagi rendé, amelynek a feje Lucifer, hát vagy elájult volna, vagy kikergetett volna a házból. Ő erről mit sem tudott. És nem is értett volna egyet, nem is akarta volna tudni, hogy igaz-e egyáltalán, és nem változtatott volna semmin akkor se, ha tudta volna. Ez olyan információ volt, amit jobb volt Nagynak nem tudnia.

Nem mindenki fog kijönni Babilonból. Nem is mindenki akar! Csak kevesen fogják a kivezető utat keresni. Kevesen fognak kimenni. A legtöbbben bent maradnak. Ezt tartsuk szem előtt.

Értsük meg jól: Óriási különbség van a vallásos rendszer és a rendszerben lévő drága szentek között, akik közül sokan teljes szívükből szeretik az Urat. Ezek az emberek épp olyan kedvesek Isten számára, mint mi, sőt lehet, hogy még kedvesebbek, és kevesebb bírálat és számonkérés éri majd őket, mint minket. Az Úr nem szereti őket kevésbé, mint minket!

Most pedig elérkeztünk a mi elhívásunkhoz. Milyen legyen a mi hozzáállásunk az Úr népéhez, akik a rendszerben vannak? Ez a mi küldetésünk – az Úr a lehetetlenre hívott el minket. Tudjátok, ha azt mondjuk, nekünk semmi közünk más keresztényekhez, a végén felfuvalkodottá leszünk. Az pedig bizonyosan tönkretesz minket, ez nem is kérdés. Másfelől viszont, ha a legcsekélyebb közünk is van ahhoz a *rendszerhez*, amelyben vannak, a végén mi is újra belekeveredünk! Az pedig szintén tönkretesz. Az Úr egészen lehetetlen szituációba hívott el minket. A rendszert ugyanis el kell hagynunk. El kell hagynunk, és soha nem szabad visszatérnünk oda! Meg kell vetnünk; soha ne segítsük, ne pártoljuk, ne vegyünk részt benne, ne is érintsük – ugyanakkor a benne lévő testvéreinkkel szemben teljesen nyitottnak kell lennünk. Lehetetlen kíváncsi! Elhagyni a rendszert, de közben éppen olyan nyitottan, elvárások és kritika nélkül, őszintén, türelemmel és feltétel nélkül szeretni a rendszerben lévő testvéreinket, mint azokat, akikkel a gyülekezeti élet mindennapi gyakorlatában együtt élünk. Ez lehetetlen; képtelenség megtenni. Mindazonáltal meg *kell* tennünk!

Ezt nem lehet finomabban megfogalmazni, egyértelmű, hogy ez a teendőnk. Úgy kell látnunk más keresztényeket, mint a föld legkedvesebb embereit, akik egy parányival sem kevésbé csodálatosak, mint azok a drága szentek a Krisztus testének ebben a részében, akikkel most gyűlünk össze, és akiket olyan fenntartás nélkül szeretünk.

Miképp lehetséges ez? Nem könnyű válaszolni erre, hiszen a Bibliában nem találunk rá konkrét utasítást. Van valami azonban, ami segíthet. A mi problémáink a többség számára nagyrészt nem léteznek. A legtöbb keresztényt mi a leghalványabban sem érdekeli. Amikor hallanak rólunk, az el sem éri az ingerküszöbüket. Könnyedén átsiklanak felettünk. Feledhetőek vagyunk. Mire is gondolok?

Alapvetően egyedül a kereső, szellemileg éhes keresztény és a kereszténység rendszeréről még nem értesült, frissen megtért „pogány” tartozik a mi sorainkba. A kereszténység családjának többi tagja valahogy hajlamos minket figyelemre sem méltatni.

Mégsem szabad semmi rosszat mondanunk más testvérekre; sohase hasonlítsunk más keresztényeket „mihozzánk”. Nincs olyan, hogy „mi” és „ők”. Isten szemében az összes hívó éppen olyan drága, mint Pál, Péter vagy János. Az Úrnak a rendszerben lévő népe közül egyesek a világ legkedvesebb keresztényei közül valók. Legyen ez számunkra a norma: Amikor egy, a rendszerben lévő testvérrel

találkozunk, úgy bánjunk vele, ahogyan egymással bánunk! Olyan szeretettel és nyitottsággal köszöntsük, mint akinek a szívében nem léteznek korlátok.

Másfelől viszont feladatunk van, és nem szabad megfeledkeznünk róla. Ez pedig gondot jelenthet. A testvérnek nagyon fog tetszeni a nyitottságunk; teljesen természetesen meg fogja próbálni, hogy minket is bevonjon vallásos tevékenységeibe. Legyünk tehát bizonyosak afelől, hogy egy nap felkelünk, és ott találjuk magunkat a szorítóban. Egy napon, mindezzel a korlátlan nyitottsággal a szívünkben, meg fognak hívni minket egy adománygyűjtő rendezvényre, vagy valami hasonlóra! AKKOR aztán bajban leszünk.

Mihez kezdünk?

Amint említettem, mi kevertük bajba saját magunkat. De van néhány irányelv, amely segíthet.

Összegezzünk!

Ami a vallásos rendszert illeti: Pál napjaiban létezett vallásos rendszer. Pál abban nőtt föl, de elhagyta, amikor hívővé lett. Az a rendszer üldözte őt, még hozzá egész életében. Soha nem tért vissza abba a szisztémába – és az a rendszer sem jutott be soha a Krisztus testébe. Pál és a judaizmus két külön világot képviselt.

Mára a helyzet azonban gyökeresen megváltozott. Kereszténnyé lettünk, és rájöttünk, hogy gyakorlatilag az összes hívő a vallásos rendszerben van. Arra lettünk elhívva, hogy kijöjjünk ebből a rendszerből, és mégis teljes mértékben egyek legyünk azokkal a hívőkkel, akik benne vannak. Lehetetlen, de mégis ez a teendők.

Számíthatunk továbbá bizonyos mértékű ellenállásra e rendszer részéről, legalábbis a történelem tanúsága szerint. Soha nem szabad erre az ellenállásra reagálnunk, és nem szabad, hogy bármilyen módon negatívan hasson ránk. És továbbra is teljes nyitottsággal kell lennünk minden szent iránt, aki iránt csak lehet.

Testvér, vedd a benned lévő Krisztust, és oszd meg azzal a szenttel, akivel találkozol!

Egy utolsó szó a szervezett kereszténység szentjeivel való közösségünkről: Amikor együtt vagyunk velük, vessük ki a gondolatainkból azokat a tapasztalatokat vagy világosságot, ami szerintünk nekünk van, de nekik nincs. Az efféle hozzáállás ugyanis nagyon közel van az elkülönülő szellem gyökeréhez! (A gyökér maga a *büszkeség*!) Legyünk csak egy átlagos testvér. Legfőképpen pedig tegyünk félre minden gondolatot arról, micsoda elferdült katyvaszt hagytak ránk keresztény elődeink. Viselkedjünk úgy, mintha a gyülekezet még mindig ismerné azt az egységet, amely minden városban létezett körülbelül kétezer évvel ezelőtt.

A hozzáállásom, a szívem hozzáállása minden egyes nap ez legyen: Nem történt szakadás a Krisztus testében. Mindnyájan most is egyek vagyunk. Ebben a városban csak egyetlen gyülekezet van – és ez minden testvér számára nyitott, látható. Mindnyájan találkozunk egymással, mindnyájan egyek vagyunk. Egymást akadálytalanul, feltétel nélkül szeretjük; a hívők pedig tökéletes harmóniában élnek együtt. Így kell gondolkodnunk. Lehet, hogy a helyzet nem ez – de a hozzáállásunk, a kiindulópontunk ez kell, hogy legyen. Ebből a nézőpontból kell szemlélnünk mindent.

Az utolsó pontra visszatérve pedig legyünk tisztában a következővel: Amikor egy másik hívő látja, milyen barátságosak vagyunk, meg fog hívni minket valamilyen programra a rendszerben, amelynek ő is része. Akkor pedig igen nehéz helyzettel találjuk szemben magunkat. De éppenséggel elkerülhetetlen, hogy ilyen problémáink legyenek, hiszen a testvérek iránti nyitottság és az intézményes vallással szembeni lezártág a küldetésünk részét képezi.

Minden egyes ilyen helyzetben az Úr elé kell vinnünk az adott ügyet. Mindnyájunknak egyenként kell az Úrhoz jönnünk ezekkel a helyzetekkel kapcsolatban. A régi természetünket a gyökerénél kell eltávolítani. Mindenki megvan az elkülönülés szelleme, amely vágyik arra, hogy megnyilatkozzon. És

ugyanúgy megvan mindnyájunkban az a rész, amely szíves-örömezt visszamenne Babilonba. Mindkét résszel foglalkozni kell.

Elhívásunk arra szól, hogy olyan nép legyünk, akinek nincs elkülönülő szelleme, és aki *kívül* van a vallásos rendszeren. Lehetetlen kíváncsi. Gyanítom, ma nincsenek is ilyen emberek. Mégis ez a mi célunk. Ha sikerül elérni, az mennyei esemény lesz.

Lássuk meg, hogyan tud egy ilyen hatalmas küldetés... megvalósulni!

4. fejezet

A világrendszer

Pál egy másik veszélyről is beszélt: a pogányokról. Nézzük meg ezt a krízist is.

Az elején rámutattunk, hogy a világrendszer legegyszerűbb megnyilvánulása a helyi önkormányzat. Egy ennél átfogóbb nézet szerint „a pogány világ összességében nem más, mint szervezett szekuláris társadalom”. Napjainkban, itt, Amerikában kevés veszély fenyeget a pogányok – a helyi önkormányzat – részéről, ha egyáltalán. Más nemzetekben azonban vannak veszélyek: a kínai kormány, a szaúd-arábiai vagy az afganisztáni kormány részéről. Ezek a *pogányoktól* jövő veszélyek.

Vegyük sorra Pál találkozásait „a pogányokkal”. Világosan felvázolja előttünk a mércét, amelynek megfelelően a pogányok irányította világban élnünk kell. Pál nem találta könnyűnek, hogy „a világban, de ne a világból” valóként éljen. Nézzük csak, mit tettek vele a pogányok!

1. Korai keresztény évei.

Szíria, Damaszkusz. A városfalon kívül leeresztett kosárban kellett menekülnie, mert a helyi városvezetés meg akarta ölni.

2. Első útja.

(1) *Pisidia-Antióchia.* A vallásos zsidók féltékenyek voltak ugyan, de főként az általuk felbolydított pogány vezetők űzték ki Pált a városból.

(2) *Ikónium.* A hitetlen zsidók fölhergelték a pogányokat. Pált a nekidühödött pogányok és előljáróik vezetésével próbálták bántalmazni és megkövezni.

(3) *Lisztra.* Kétségkívül az antiókhiai és ikóniumi zsidók voltak a fölbujtók, de utóvégre a város pogány sokasága hajtotta végre a kövezést.

3. Második útja.

(1) *Filippi.* Itt az egészet a pogányok csinálták. (A városban gyakorlatilag nem is maradtak zsidók.) Az ítélethozatal, a verés, a bebörtönzés mind a pogányok keze által történt.

(2) *Thesszalonika.* A nekidühödött zsidók felszították a csőcseléket, és az egész várost felbolydították, mégis a pogány előljárók hurcolták Jászsónt a bíróság és a helyi pogány városvezetés elé, amely száműzte Pált.

(3) *Bérea.* A thesszalonikai zsidók voltak a felbujtók, de Pálnak a feltüzelt pogány tömeg miatt kellett elmenekülnie a városból.

(4) *Korinthus.* Zsidó csoportosulás támadt Pál ellen, és vezette őt a pogány „ítélőszék” elé.

4. Harmadik útja.

Efézus. A Demetrius által vezetett pogányok vetettek véget Pál négyéves tartózkodásának Kis-Ázsia ezen régiójában.

5. A későbbiekben.

Jeruzsálem. A pogány katonák megmentették Pál életét, de ennek következtében két évet kellett Cézareában eltöltenie. Rómában pogány bíróság előtt kellett megjelennie, és végül olyan pogányok fejezték le³, akiket egyáltalán nem ért zsidó hatás ezügyben.

Azért soroltam föl néhányat az üldözések közül, amelyek Pált a pogányok részéről érték, hogy feltehessem a kérdést: Mindezen igazságtalan bánásmód fényében miként viszonyult Pál a pogányokhoz?

Vagy inkább: Milyen volt Pál hozzáállása a világrendszerhez?

Hozzáállásunk a világiassághoz

Pálnak a világhoz fűződő kapcsolata kettős volt. Ami a „világiasságot” illeti, hátat fordított a világnak. Ami azonban a világtól való üldöztetését jelenti, vizsgáljuk meg tüzetesebben. Nézzük meg az első pontot: Milyen legyen a hozzáállásunk a világrendszer „világiasságához”? Innen fogunk kiindulni, hogy megtaláljuk azt a normát, amelyhez mind igazodhatunk.

A világ vonzásával három dolgot kezdhethetünk: (1) Engedünk neki. (2) Hátat fordítunk. (3) Valahol a kettő között próbálunk lavírozni (megalkuszunk).

Mindegyikünk szeretné elhagyni a világot, szívesen hátat fordítanánk neki. Ez csodálatos, el is vethetjük a másik két eshetőséget. De ez is fölvet egy kérdést: Mit jelent egyáltalán, hogy „elhagyni”? Ne feledjük, hogy manapság ezt nem igazán veszik komolyan. Teljesen hátat fordítani a világnak nem volt szokványos dolog egyik korban sem, de különösképpen nem a mostaniban.

Tegyük föl, hogy tényleg elhagytuk a világot – valóban nem úgy élünk, mint a társadalom többi része, hanem valami igazán értékeset tartunk szem előtt. Megtörtént a nagy különválás. Ekkor elérkeztünk a második problémához: „Mi legyen most a hozzáállásom a világgal szemben, a világi emberekkel és világi dolgokkal kapcsolatban?” Nézzük le őket jó magasról, vagy szerzetesi öltözkünkkel hívjuk föl a figyelmet kivonulásunkra?

Van valami más is, amit tehetünk: Szerezzünk egy kétélű baltát, és életünk hátralévő részében intézzünk támadásokat a világ, a világiasság és a világi emberek ellen. „Gyertek ki a világból, mint én is!” lehetne a fő mondanivalónk.

A gyülekezet történelmén végigtekintve hamar észrevevessük, hogy a legtöbb hívő, aki kivonul a világból, önigazzá válik. A lehetőségek tehát: (1) légy világias, (2) alkudj meg, vagy (3) fordíts hátat a világnak. Ha az utolsót választjuk, még két irányba indulhatunk: (1) légy önigaz, és büszke arra, amit tettél; (2) támadd a rendszert és azokat, akik nem hajlandók kijönni onnan.

³Érdekes megjegyezni, hogy a gyülekezet történelmének 1900 évén át mindig az aktuális „zsidók” – vagyis a társadalom vallásos összetevője a legnagyobb üldöző, de végül mindig „a pogányok” – a szekuláris összetevő – az, aki a gyilkosságot végrehajtja. Rendszerint a pogányok azok, akik Isten munkáját megsemmisítik. A lehetséges példák százaiból álljon itt egy: A Kicsiny nyájnak (Watchman Nee és munkatársai szolgálata révén létrejött gyülekezetek) kíméletlen elnyomásban volt része a vallásos rendszer, különösen is a keresztény misszionáriusok részéről. A „pogányok” nem is igen foglalkoztak velük. De a végén a kommunizmus rántotta elő a kardját – vagyis a „pogányok” vetettek véget a Kicsiny nyájnak Kínában. A misszionáriusok és az intézményes egyház üldözték őket, azonban a szekuláris kormányzat halálos csapást mért rájuk.

Egyesek még tovább mennek, nemcsak támadják és gúnyolják a világot, és próbálnak másokat is rávenni, hogy „tegyenek ők is pont úgy, mint én; higgyenek, mint én; öltözzenek, mint én”, hanem meg is keserednek, sőt kiábrándulttá, cinikussá válnak a világgal szemben.

A fenti hozzáállások mind éretlenségről tesznek tanúbizonyságot, és könnyen felismerhetők. Ha magasabbra akarjuk állítani a zászlót azon a hegyen, akkor új, magasabb rendű hozzáállást kell tanúsítanunk a világ iránt, amelyet magunk mögött hagytunk.

Azt szeretném, hogy amennyire csak lehet, szabadok lennénk a világiasságtól, úgy, hogy még mindig ugyanazon a bolygón vagyunk vele, és a megélhetésünket is közepette kell biztosítanunk. De mi történik *miután* szakítottunk? Mondjuk, hogy annyira szakítunk a világgal, mint a ferences szerzetesek próbáltak egykor. Milyen emberek leszünk *utána*?

Ez legyen a mércénk!

A következőt ajánlom: Jöjjünk ki abból a szisztematizáltságból, amelybe a világ az emberiséget behelyezte! Szakadjunk el – teljesen, tökéletesen, véglegesen, örökre. Akkor is, ha az az ára, hogy életünk hátralévő részére az összes világi tulajdonunkat elveszítjük.

Majd, miután hátat fordítottunk, legyünk éberek és óvakodjunk minden büszkeségtől. Ne dicsekedjünk, és ne is támadjunk. Ne szokjunk rá, hogy másoknak arról beszéljünk, mit tettünk, és semmiképpen se azzal töltjük életünk hátralévő részét, hogy a világiassággal hadakozunk.

Végül pedig, miután szakítottunk a világgal, mindenkit szépen kérek, ne nyomjuk le a saját mércénket senki másnak a torkán! Például, jön egy új testvér, aki épp csak előző este gördült be a városba a sportkocsijával, hóna alatt a színes tv-jével, selyemingben, utánfutón pedig a jachtja. Hagyjuk rá! Nekünk nem kell az ő viselkedésével foglalkoznunk. Ne erőltessük rá a saját járásunkat! Amit ki-ki tesz, azért tegye, mert a szeretet szorongatja – *nem* pedig egy másik testvér.

Ha már itt tartunk, ha az Olvasó az a testvér, aki a sportkocsival éppen megérkezett a városba, egészen biztosra mondhatom, hogy egy fiatal, egyedülálló testvér, aki mondjuk, alig egy éve van köztünk, valószínűleg már az ajtóban valami jó kis törvénykező szöveggel köszönti. Ne akadjon fenn rajta. Számítson az ilyesmire, mert ilyen lesz. (A nem sportkocsisoknak mondom, ne legyetek ilyenek. A sportkocsisoknak meg: számítsatok rá!)

Milyen legyen hozzáállásunk a világrendszerhez, amely üldöz minket

Szeretnék továbblépni a világrendszerhez fűződő kapcsolatunk második típusára. A világi rendszer – tehát a hitetlen, illetve még pontosabban a pogány államhatalom – gyakran üldözi az Úr népét. Hogyan viselkedhet helyesen a hívő az üldöztetés eme órájában?

Ismét a tarzusi Pál életét szeretném például állítani. Pál úgy járt-kelt a világban, mintha teljesen közömbös lett volna azzal szemben, amit az emberek vele tettek. Mintha azok a szörnyű események meg sem történtek volna. Teljesen elfeledte a múltat, méghezza gyorsan. Az Úr legtöbb szolgája nem rendelkezik ezzel az erénnyel.

Bennünket nem az próbál meg, nem az pusztít el vagy formál át, amit az emberek velünk tesznek. Nem az ő cselekedetük, hanem a mi viszontcselekedetünk az, amin le lehet mérni, hogy milyen fából faragtak minket. Beszéltem korábban a „bennünk lévő kicsi emberről”, aki meg akarja magát védeni. Hát van neki egy ikertestvére. Van egy másik kiskrapek is bennünk, aki szeretné, ha üldöznék, hogy aztán jól elmondhassa – vagy inkább eldicsekedhessen vele – másoknak. Van egy halvány sejtésem arról, hogy

talán vannak itt olyan testvérek, akik alig várják, hogy egyszer a következő címmel tehessenek bizonyosságot: „A nap, amikor a világrendszerből üldöztetést szenvedtem.”

Ami azt illeti, tudom, hogy vannak itt olyan testvérek is, akiknek épp ezzel ellentétes a problémájuk. Akik hátrálva körbekerülnék inkább a világot, csak hogy bármilyen konfrontációt vagy kényszerítő helyzetet elkerüljenek. De így vagy úgy, testvérek, mindkét hozzáállás célt téveszt. Bízom benne, hogy mi, mint Isten népe, egyik sem leszünk. Nemet kell mondanunk mindkét szélsőségre: az üldöztetés utáni vágyra és a kényszerítő helyzetekből minden áron való kimenekülés vágyára.

Tényleg azt szeretnénk, hogy üldözzenek? Gondolkozzunk csak! Erről ábrándozunk? Tudom, hogy valahányszor az egyház ellenszélbe kerül, támadás éri, vagy éppen győzelmes időket él át, egyik vagy másik testvért mindig megragadja ez a szindróma. Csak azt tudom mondani, hogy az ilyen hozzáállást nem szabad eltűnünk. Az üldözési komplexus nem verhet gyökeret a gyülekezetben. Ne fogadjuk el soha az efféle hozzáállást!

Valamiféleképpen meg kell tanulnunk, hogy veszélyes környezetben is bátor, megalkuvásmentes evangéliummal, félelem nélkül törjünk előre. De soha nem szabad élveznünk az ellenszelet. Ha üldözés következik, ám jöjjön, de *menjen is* olyan gyorsan, ahogy csak lehet, minden további hozzáfűznivaló nélkül. Rendezzük úgy az életünket, mintha soha meg sem történt volna.

Mellékesen jegyzem meg, testvérek, legyünk tisztában azzal, hogy néha azért elég különösek vagyunk. A reptéri gyülekezések, utcai felvonulások és hasonlók számunkra teljesen normálisnak tűnhetnek, de értsük meg, hogy másoknak az ilyesmi azért elég furcsa lehet. Elkerülhetetlenül lesznek ellenséges reakciók. Azonban legyünk késedelmesek a válasza. Ne tegyük ezeket a kis ellenséges megnyilvánulásokat alkalmakká arra, hogy aztán „az Úrért üldözzenek” minket. Ha bármikor is a „pogányok” rosszindulatával találkozunk, tegyünk úgy, mintha meg sem történt volna! Akárcsak Pál, meg se láttuk, meg se hallottuk, de leginkább *meg se éreztük*.

Szeretném összegezni az elmondottakat.

Hagyjuk el a világiasságot! Hagyjuk el teljesen, annyira, mint kevesen a gyülekezet történelmében. Ezt megtéve pedig ne legyünk büszkéek rá, ne csináljunk karriert a világiasság elleni harcunkból. És *ne próbáljunk meg* senkivel elfogadtatni a saját mércénket!

Másodszor, amikor a világrendszer (a pogányság) megkészeríti az életünket, kezeljük úgy ezeket az incidenseket, mintha meg sem történtek volna! Ne ápoljuk magunkban az üldözési komplexust. Mégis legyünk bátrak, hiszen egy olyan világnak adjuk át az evangéliumot, amely nem igazán lelkesedik Jézus Krisztus, illetve az Ő gyülekezete iránt.

Nem valószínű, hogy nyílt üldözésre kerülne sor a hatóságok részéről Észak-Amerikában vagy Nyugat-Európában (Kelet-Európa más térsége). De a világ többi részén valódi veszélye van annak, hogy „a pogányoktól” fizikailag kárt szenvedjünk. De ha az lenne a sorsrészünk valaha, hogy a hatóságok közvetlenül tetteleg üldözzenek bennünket, arra hogyan tekintsünk? A Pál által felállított mércét kell a magunkévá tennünk, aki a világ első számú tekintélye ebben a kérdésben.

Pál hozzáállása az öt üldöző birodalomhoz

Pál világosan beszél az öt keményen üldöző pogány hatósághoz való hozzáállásáról. Két levelében is szót ejt róla. Melyek ezek? A Rómaiakhoz és a Titusznak írt levél. Nézzük meg őket, és hogy mit mondanak.

Elsőként a Római levelet. Emlékszünk, Pál hogyan jutott ki Efesusból a halállal dacolva? Efesusban történt, hogy Demeter felkelést szított Pál ellen. E körülmények között írta az apostol a második

korinthusi levelet. Sikerült kimenekülnie a városból, és végül eljutott Korinthusba. Utazása ezen szakaszán a vallásos zsidók végig mindenfelé az életére törtek.

Korinthusban történt, hogy a náluk hordott törőről sicariusoknak nevezett fanatikus zsidók vallási csoportja a legmerészebb támadást intézte Pál ellen. Szintén ekkor történt, de valójában mindenütt, ahol csak Pál megállt, hogy sokfelől hangzott a figyelmeztetés: „Ne menj Jeruzsálembe!” Pál tudta, hogy jeruzsálemi útján halál várhat rá. Tudta, hogy talán soha nem látja többet a tizenkét pogány gyülekezetet, és soha nem látja Rómát, és nem fog személyesen szolgálni a római gyülekezetnek. Volt, hogy azt gondolta, a korinthusiaknak szóló második levele (amelyet Efezusban írt) lesz az utolsó. Most – amikor a római szenteknek ír (Korinthusból) – már szinte teljesen biztos benne, *hogy ez lesz az utolsó* írott szava. Beszért „a zsidókról” ebben a levélben. Emlékszünk? De beszért „a pogányokról” is. Mielőtt elolvasnánk ezt a szakaszt, lapozzunk vissza néhány oldalt, és nézzük csak meg, mi mindent tettek „a pogányok” Pállal. Most pedig olvassuk el, mit ír Pál ezekről a vadakról – a pogányokról – a Rómába írt levelében. Ne feledjük, olyan ember írja ezeket a sorokat, aki a világi hatóságok elől menekült Damaszkuszban, akit kitaszítottak Pisidia-Antiókhiából és Ikóniumból, akit gyakorlatilag halálra köveztek Lisztrában, akit félholtra vertek Filippiben és más meg nem nevezett helyeken, akit kiűzték Thesszalonika városából. Hallgassuk, mint ír Pál Korinthusból, ahol egykor a pogány ítélőszék elé hurcolták. Pál azoknak a római keresztényeknek is ír, akiket csak néhány évvel korábban űzték ki ebből a városból a császár rendeletére.

Olvassuk csak! Olvassuk el ezt az egészen hihetetlen szakaszt. „A pogányokról”, azaz a világi hatóságokról ír. Azokról az emberekről, akik (több alkalommal) majdnem megölték!

„Minden lélek a fölöttes hatalmasságnak vesse alá magát, mert nincs hatalom, csak az Istentől, ami pedig van, azt Isten rendelte (el), így hát aki ellenszegül a hatalmasságnak (hatóságnak), Isten rendelkezésének szegül ellene, az ellenszegülő pedig magára vonja az ítéletet. Mert a felettes hatóságok nem arra valók, hogy a jótétől ijessenek el, hanem a rossztól, akarod pedig, hogy ne félj a hatóságtól? Tedd a jót, és dicséretet kapsz tőle, mert Isten szolgálja az, a javadra, ha pedig a rosszat teszed, félj, mert nem a látszat kedvéért viseli a kardot, mert Isten szolgálja, hanem hogy megtorlója legyen annak, aki a rosszat teszi, azért alá kell vetned magadat neki, nemcsak a megtorlás miatt, hanem a lelkiismeret szerint is, mert azért fizettek adót is, mert Isten szolgálatvégző szolgálói ők, amikor ebben tevékenykednek, adjátok meg mindenkinek amivel tartoztok, akinek az adóval, az adót, akinek a vámmal, a vámot, akinek a félelemmel, a félelmet, akinek a megbecsüléssel, a megbecsülést” (Róma 13,1-7, Vida ford.).

Azt hiszem, ez magáért beszél. Ez volt Pál hozzáállása a pogányokhoz *azután*, hogy közel két évtizeden keresztül, számtalan alkalommal múlt hajszálon az élete miattuk. De ha ezek figyelemre méltó szavak, várjunk, míg megtudjuk, mi áll a következő mondat hátterében!

A második levél, amelyben Pál „a pogányokra” hivatkozik, Titusznak íródott. Ez évekkel a Római levél *után* született. Talán ildomos itt megállnunk egy pillanatra, hogy megértsük, ellentétben azzal, amire számított, Pál *nem* halt meg a harmadik utazása végén. Megmenekült a zsidóktól, nem ölték meg a tördöfő sicariusok, sem a vallásos rendszer bármely másik része. A következő történt: Pál eljutott Jeruzsálembe, még hozzá élve. De majdnem megölték ott egy zavargásban, amelyet „a zsidók” szítottak. Érdekes módon, „a pogányok” mentették meg. Ez a pillanat azonban vízválasztó volt Pál életében. Ez volt ugyanis az utolsó ismert alkalom, amikor Pált vallásos emberek próbálták megölni. Onnantól kezdve egyedül „a pogányok” okoznak neki testileg kárt.

Két évre Caesareába kerül börtönbe. Valószínűleg csak amiatt tartották ott olyan sokáig, mert a fogvatartói némi kenőpénzben reménykedtek, más valószínű oka nincs a hosszas bebörtönzésének. Majd körülbelül még egy éve telt el rabként, mire Rómába került. Azután újabb két évet töltött el mint rab Rómában. Várta a sorát, hogy Néróval pár szót válthasson.

Pált végül szabadon bocsátották. Nem tudta, hogy már csak néhány éve volt vissza itt a földön. (Rómában várt rá a kard általi halál – a pogányok keze által.) Szűkre szabott idejét kihasználva például körutat tett Kréta szigetére Titusszal. Majd Tituszt hátrahagyva Nikápolyba ment, ahonnan levelet írt Titusznak. És mindaz a bebörtönzés, verés, bántalmazás, igazságtalanság, méltatlan bánásmód, sőt a kormányzó lefizetési igénye után Pál ismét csak azt mondja, amit korábban a rómaiaknak is írt. Nem változott meg. Nem telepedett keserűség a lelkére. A szavai alapján soha nem derülne ki, hogy valaha is szenvedett volna a pogányok kezétől. Azt meg bizonyosan nem gondolnánk, hogy e levél írója nem is olyan régen öt évet ült börtönben – ártatlanul – a világi hatóságok eljárása miatt.

„Emlékeztessd őket: a fölöttes hatóságoknak vessék alá magukat, a felsőbbbségnek szót fogadjanak, minden (eszményi)szép tettekre készek legyenek” (Titusz 3,1, Vida ford.)

Mi legyen tehát a mi hozzáállásunk a világrendszerhez, a *pogányokhoz*? Nézzünk csak föl, és lássuk meg, milyen magasra emeltetett az eredeti mérce. A mi hozzáállásunk, a szemléletmódunk, a reakciónk, a járásunk, viselkedésünk szemernyivel sem lehet alacsonyabb annál a mércénél, amit Isten szolgálja, Pál állított föl, aki a leginkább üldözött halandó volt az első évszázadban.

Ki tudja, egy napon milyen nemzet körében találjuk magunkat, és milyen próbatételek és szorongatások várnak ránk. Talán egy napon megtudjuk, hogy a *pogányok* kezétől való – méltósággal viselt – szenvedés szintén a *mi* küldetésünk!